

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BRØDESKOV

JUL 85

K. Wörlin. 1975.

FKVIST

STATSAUTORISERET EJENDOMSMÆGLER MDE OG VALUAR,
DØNNEGÅRDSVEJ 5, 3400 HILLERØD, TLF. 02 265163

BRØDESKOV

JUL 85

Redaktion

Ellen Andersen (ansvarshavende)
Henrik Bonne
H.K. Ejlskov
Knud Jensen
Knud Kræmmer
Inge Pedersen
Lisbet Rubinstein
Jørgen Sandberg
Poul Walbjørn
Karen Werchmeister
Knud Werchmeister

Salg

Børn besøger husstandene.
Butikker i området samt boghandlere
i Hillerød og Allerød.
Ved møder og fester.
Iøvrigt: Ellen Andersen 26 19 80.

Pris

Kr. 25,- incl. moms

Restoplaget af tidligere årgange
sælges for kr. 60,- ialt
(Enkeltvis: kr. 10,-)

Kasserer

Henrik Bonne

Tryk

Kregme Bogtryk

Forside

"Festpladsen" ved Raagaardshus

Foto

Knud Kræmmer, Henrik Sandberg m.fl.

Kære læser!

Tradition betyder egentlig overlevering. Ting eller handlinger går fra den ene til den anden.

Juletiden er fuld af traditioner - ting vi nikker til med genkendelses glæde. En af julens traditioner er også BRØDESKOV JUL, der nu foreligger i sin 13. udgave.

Og ligesom en brud ifølge traditionen skal være iklædt noget nyt, noget gammelt, noget lånt og noget blåt, er julehæftets traditionelle indhold.

Det ser lidt frem, lidt tilbage, låner en smule og får det blå fra poesien.

Overskuddet fra hæftet bliver, som traditionen byder, givet til et almennyttigt formål. Dog har vi - som noget nyt - i år fået et andragende om det.

Og da dette harmonerer med redaktionens tanker om formålet, er det besluttet at give pengene til skolenævnet ved Nr. Herlev skole til indretning af legeplads.

Vi håber derfor på et godt salg og en god håndsrækning til skoleungdommen.

Rigtig god fornøjelse, glædelig jul og godt nytår.

Redaktionen.

Udgivelse m.v.

Vi vil gerne udtrykke en tak for hjælp og bidrag fra forfattere m. fl., samt for de fotos og tegninger, som vi har fået lov til at trykke.

Tak til annoncører for støtten.

Judaskysset

Engang imellem 1460 - 80 blev den daværende Nørre Herlev kirke udsmykket med kalkmalerier fra det såkaldte "Isefjordsværksted". Grunden til, at der ikke findes kalkmalerier i de to hvælv nærmest alteret, er, at den del af kirken først blev bygget til efter 1555, da Freerslev kirke blev nedlagt.

Kalkmalerierne har været overkalket måske allerede efter reformationen i 1536. Vi ved helt bestemt, at kirken stod hvidtet indvendig i 1714. I 1923 - 25 blev kalkmalerierne afdækket, og under kirkens restaurering 1974 - 75 blev de renset og påny sat fast på deres underlag. I dag står disse kalkmalerier som et vidnesbyrd om kunstnerens og håndværkerens formåen i 1400-tallet. Ordet "byggesjusk" var ikke opfundet på det tidspunkt.

Konturerne er de samme, farverne ligeledes (rød, blå, blågrøn, gul og gråsort) fra 14-hundrede tallet, man rører så lidt som muligt ved den slags - derfor visse "huller" rundt om.

Vi vil nu se lidt nærmere på et lille udsnit fra det midterste hvælv på sydsiden, hvor scenen er Gethsemane Have. Pladsen er kostbar i Nørre Herlev kirke, derfor har kunstneren ofte kædet flere scener sammen i samme billede.

Vi kalder vort billede JUDASKYSSET, men der sker hele fire ting i samme billede: Judas kommer i spidsen for tempelvagten og kysser Jesus (for at vise soldaterne, hvem de skal arrestere). Peter trækker sit sværd og hugger øret af ypperste-

præstens tjener Malkus, der har været sig lidt for langt frem. Jesus befaler Peter at stikke sværdet i skeden igen. Og endelig sætter Jesus øret på den stakkels Malkus. - Alt sammen i eet billede.

Judas's forrædderi har altid optaget den kristne menighed meget. Det kommer allerede til udtryk i bibelen, hvor alle fire evangelister har beskrevet Judaskysset næsten enslydende. (Læs f.eks. beretningen hos Matthæus - kapitel 26, vers 47 - 56).

Men selv om Judas er midtpunktet i scenen, vil vi stoppe op ved et andet ansigt. Det er ikke Peter - der ser lidt flov ud, efter Jesus har afslået hans hjælp. Det er hel-

ler ikke Judas selv, der ser på Jesus med en blanding af medlidenhed og uro.

Til højre for Judas ses tre ansigter, hvoraf det længst til højre er det mest spændende og mest talende i hele kirken. Læg især mærke til hans øjne. Han stirrer, så øjnene er ved at springe ud af hulerne. Han er overbevist om, at nu sker der noget forfærdeligt.

"Den stirrende soldat" hører til folket, der "fulgte" Jesus. Han havde hørt Jesus tale med en myndighed, der langt overgik, hvad de var vant til. Han havde hørt om de mange undergerninger, Jesus havde gjort, og sikkert selv set nogle af dem i templet, hvor Jesus opholdt

sig meget. En gudsmænd som Jesus kunne ingen ustraffet gribe og lægge i lænker.

Nu hørte han Jesus sige til Peter: "Stik dit sværd i skeden, mener du ikke, at jeg kunne bede min Fader om tolv legioner engle"?

Ville de 60.000 engle nu fare ned fra himlen? - eller ville Jesus bare strække sin hånd ud mod vagterne, så de ville falde døde om? - eller ville Jesus bare gå bort midt iblandt dem og forsvinde?

Til hans store overraskelse skete der kun det, at Jesus frivilligt overgav sig, efter at have bedt for sine apostle.

DET ER KÆRLIGHEDENS SEJR.

Dette er et af verdenshistoriens store øjeblikke, da Jesus viste os i praksis, hvad kærligheden formår. Havde Jesus dengang i Gethsemane Have brugt sin Guddommelige magt, var Han ikke bare gået imod sine egne ord "Vend den anden kind til"; men Han havde også demonstreret, at KÆRLIGHEDEN ikke er den stærkeste magt. Godt, at det ikke var én af os, der i Jesu sted skulle vælge side.

Nu sejrede KÆRLIGHEDEN

Der er ingen symboler for julen i Nørre Herlev kirke (måske med undtagelse af det halvt udviskede ma-

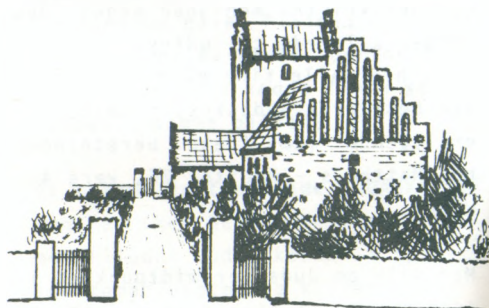
leri, der ses straks inden for døren til våbenhuset). Og dog kan vi høre julens budskab lyde, ved at se på "den stirrende soldat" og følge hans blik hen til Jesus, hvis øjne siger: "Kom hid til Mig, alle som lider møje og besvær, og jeg vil give jer hvile".

Hvor KÆRLIGHEDEN råder, der er der hvile at finde og fred; den fred, som nu igen skal forkyndes i kirken:

FRED I MENNESKER, DER HAR GUDS VELBEHAG.

Gå i Nørre Herlev kirke og oplev den fred - og så GOD JUL.

Hans Jensmark

LANDSBYKØBMAND I 1985

Dersom man spørger Annelise Davidsen, Gl. Hammersholt, om, hvordan det går, kan man med rette forvente den klassiske vittighed som svar: "Jo tak, min mand har sit gode arbejde, og jeg har mit gode helbred!" Disse to ting er nemlig vigtige ingredienser i tilværelsen, når man skal være landsbykøbmand i 1985.

Med et handelsunderlag på 40 husstande kniber det med at leve af forretningen, så mandens gode arbejde er en nødvendighed, og da butikken samtidig er eenmandsbetjent, kan man ikke tillade sig at være syg.

Ægteparret Davidsen indrømmer da også, at det med at drive forret-

ning på de betingelser er lidt af en livsholding. De elsker deres lille butik, og det, at de er på hat med alle kunderne. Man føler en vis forpligtelse overfor hinanden i landsbysamfundet og må som følge deraf prøve på at opfylde kundernes ønsker med hensyn til dagligvarer.

Oprindelig er købmanden syerske og drømte slet ikke om at slå sig ned bag en disk. Men da parret i 1972 slog sig ned i Ny Hammersholt og "David" tog rundt i omegnen for at snakke, faldt han ganske og aldeles for den lille butik i Gl. Hammersholt. Det havde kun den hage, at ejeren af butikken ikke havde lyst til at sælge, men hun lovede dog at sige til, dersom det skulle blive tilfældet. - Og sådan gik det til,

at der en dag bankede en ejendoms-mægler på døren til familien David-
sen, og et par timer efter havde bu-
tikken skiftet ejer.

Selve huset er gammelt, helt tilba-
ge fra 1700'tallet. Det er oprinde-
lig en landarbejderbolig (foder-
mester) til Ellegaarden. Hvornår
der blev indrettet købmandsbutik i
huset fortæller sig i det uvisse.
Iøvrigt var der indtil for ca. 15
år siden hele to købmænd i byen.

manden undrede sig - de måtte da
kunne lære at sætte pris på friskt
grønt.

Det gjorde man også. Det sås tyde-
ligt, da butikken det kommende for-
år blev stormløbet for frø til køk-
kenhaverne - i Gl. Hammersholt er
man nemlig selvforsynende. Købman-
den tog erfaringen til sig som en
oplevelse og satsede på andre ting,
f. eks. hver morgen frisk brød og
mælk.

"KØBMANDENS MAND", HARTVIG DAVIDSEN,
FORAN BUTIKKEN, KORT EFTER OVERTAGELSEN

Nye ejere giver nye skikke. Selvom
der ikke blev ændret ved butikken,
blev varesortimentet udvidet bety-
deligt, så enkelte af de ældre
beboere i byen var bekymrede i star-
ten. Der var også blevet så grumme
fint ryddet op. "Tror du, det kan
gå?" blev der bemærket. Og så havde
de en gevaldig udstilling af friske
grøntsager og blomster - det så me-
get flot ud - alle beundrede det,
men der blev ikke solgt noget. Køb-

Et af problemerne ved den lille bu-
tik på landet er, at den er for
lille til tipsforhandling samt me-
dicin og postudlevering, desuden
ligger den væk fra alfarvej. Da be-
boerne næsten er blevet helt ud-
skiftet de sidste 10 år til yngre
mennesker med bil og andre indkøbs-
vaner i retning af storkøb, er om-
sætningen stagnerende. Men så søger
købmanden nye veje ved bl.a. at
være leverandør til en masse lokale

bankospil og til arrangementer i forsamlingshuset. Det kan fylde de manglende huller ud, selvom det ofte koster aften og week-end arbejde.

Det er et heldagsjob at være enekøbmand. Fru Annelise kan som sagt ikke tillade sig at blive syg (kun i week-ender og mandag, hvor hendes mand er i forretningen). Engang var hun meget forkølet og havde næsten mistet stemmen. En kunde ringede om nogle varer, og Annelise hviskede i telefonen, at hun ville lægge dem ud på trappen. Til hendes forbløffelse blev røret smækket på, og få minutter efter kom kunden styrtende. Hun troede, købmanden lå på trappen og var syg. Jo, man kommer hinanden ved i landsbysamfundet.

Man gør meget ud af julen hos købmanden. Forretningen skal være fyldt med de traditionelle julevarer, gløgg og brune kager, ting til hjemmebag, risengryn, nisseøl, o.s.v.. Julepynten bliver allerede bestilt i august måned, og Annelise indrømmer, at det kan være lidt svært at finde den rette julestemning til udvælgelsen. Hartvig sørger for pyntningen i forretningen - ingen jul uden hans nisser hængende i loftet.

Iøvrigt har familien en stærk fornemmelse af, at der bor ægte nisser på loftet. Et år forsvandt en masse nødder een for een på mystisk vis, og skønt man ledte højt og lavt, har

man aldrig fundet skallerne, kun de tomme net!

Det er en noget træt købmand, der lukker butikken juleaftensdag. Det forhindrer dog ikke familien i at holde en rigtig gammeldags juleaften. Købmansparrets døtre klarer middagen, mens forældrene puster lidt ud ovenpå juleræset. Og når man samles om juletræet, er alt besværet med at nå at købe julegaver på de sparsomme fridage og hverdagens andre små fortrædeligheder glemt.

Er det så besværet værd at være landsbykøbmand i 1985. Købmanden er ikke i tvivl om, at det er det. Det nære sammenhold i byen, det at være samlingssted for nyheder og hyggesnak er det hele værd. Men om vi i fremtiden skal se købmandens søn, Niels, som ejer af butikken, mener købmand Davidsen nok er tvivlsomt.

Ellen

Da nissen var med

"Egen"

på feriekoloni

Da vi skulle på koloni i sommerferien til Sverige, oplevede vi noget mærkeligt. Det mærkelige var en nisse i blå bukser, rød bluse, røde sko og en rød hue med hvid kvast. Så havde nissen gråt hår og hvidt skæg.

Vi opdagede den, da vi kørte med bussen fra færgen til kolonien. Nissen rejste med mange busser uden at blive set, men nu havde de set ham, og det var han ked af.

På kolonien kildede nissen børnene under tærne, så de rodede ned i soveposen, for de troede at der var edderkopper. Nissen trykkede også børnene på næsen for at vække dem. Så stod de op og gik ud i græsset og tissede, for der var lokum. Børnene var lidt bange for, den ville komme og kilde dem, når de sad og tissede. Når de gik på lokum, stak

den en pind op og drillede dem. Når de var ude at bade, var nissen også med. Børnene måtte kun svømme ud til, hvor de voksne stod, det var snyd, for nissen svømmede næsten over til den anden side af søen. Nissen skiftede tøj, så vi ikke kunne kende den, hvide bukser og grøn trøje. Det så gyseligt ud.

Nissen var lidt tarvelig, for den forsøgte at bide hul i soveposerne for at komme derind, men den kom kun ind i Benjamins. Børnene fortalte nissen godnathistorier, og når den ville have flere, kildede den dem under tærne.

Overalt var nissen på færde, for da der blev holdt fødselsdag, slikkede den med fingren i flødeskummet og syltetøjet på lagkagerne. Den havde også tegnet på bunden af teltet og knækket en blyant.

På skattejagten sad nissen halvvejen på Henriettes skulder og den anden halvvej på Evas. Børnene gik i grupper. Jagten gik over en eng med tæt krat. Undervejs fandt den alle flagene til Brian. Jagten gik videre ind i skoven, blandt væltede træer og over åer, og vi skulle samle en flot buket med grangrene og kogler, som sørøversvenskeren skulle lave blomsterthe af i sit skur, hvor han boede. Svenskeren havde stribet T-shirt på og sørøvertørklæde om hovedet, og han var sort i hovedet.

Vi snakkede lidt med ham, og han fortalte, at han havde en usynlig seng oppe på loftet. Svenskerens farfars tænder fik vi til at sutte

på, og han sagde, vi ikke skulle spise for mange, for så fik vi ondt i maven.

Når vi spillede rundbold, stoppede nissen bolden, og den irriterede dem, så de ikke kunne ramme bolden. På hjemturen var nissen lige ved at falde i vandet, men børnene nåede lige at gribe den, inden den faldt over rælingen.

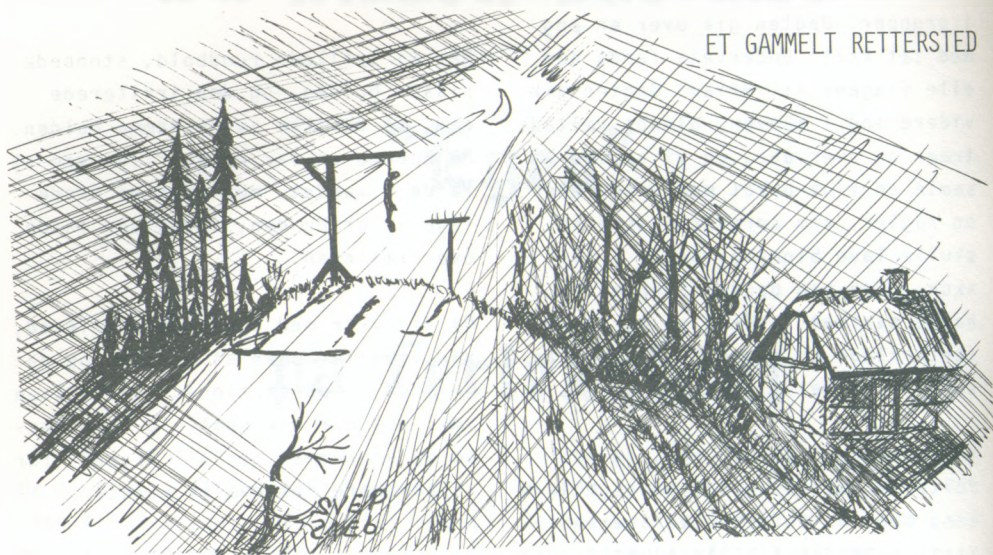
Da vi kørte med toget til Hillerød, var vi allesammen så trætte, og da vi stod af på stationen, var nissen væk. Den har nok gemt sig i en kasse og er kommet med til "Egen", for vi kan høre den pusler rundt.

Børnene i "Egen"

Raagaards Bakke

ET GAMMELT RETTERSTED

På det sted, hvor nu skovløberejendommen Raagaardshus ligger i udkannten af Store Dyrehave ved Gl. Frederiksborgvej, lå i ældre tid et vangemandshus. Det var beboet af en af de vangemænd, der skulle vedligeholde vangeleddene og holde dem forsvarligt lukkede, så hestene fra det kongelige frederiksborgske stutteri, der græssede i Hestehaven og de tilstødende vange, ikke slap ud.

På Videnskabernes Selskabs kort fra 1768 kaldes vangemandshuset Rogershus, men både i jordebogen fra 1662 og Christian V.s matrikel fra 1688 kaldes stedet Raagaardshus. Navnet er formentlig udledt af det gamle danske ord "Raa", der betød stang

eller pæl og blev anvendt i betydningen grænsepæl. Der er således gammel tradition for, at der på dette sted har været en skelpæl eller et vangeled. Tæt ved Raagaardshus lå det gamle rettersted, Raagaardsbakke. Det er afsat på kortet fra 1768, hvor der under navnet Rogershus står Rættersted.

På et omtrent samtidigt, gammelt skovkort over Frederiksborg Revir er den nærliggende mose benævnt Rakkermosen.

Det er vel forståeligt, at man har givet mosen ved retterstedet dette navn, men bortset fra tørv under første verdenskrig har mosen ikke givet noget fra sig, der kan begrun-

de, at den har været benyttet som rakkerkule, og heldigvis bærer den fremdeles det langt kønnere navn Raagaards mose.

Det oprindelige rettersted for Hillerød by og Frederiksborg birk lå ved tinghuset i Hillerød, nærmere betegnet i Møllestræde, omtrent hvor denne gade i dag når næsten hen til nuv. Nordstensvej. Tinghuset var hjemsted for Frederiksborg birketing og fungerede tillige som byens rådhus, og byfogeden i Hillerød beklædte samtidig embedet som birkedommer. Uden for tinghuset stod byens gabestok med to halsjern, og tæt ved stod galgen.

På grund af Hillerøds størrelse havde man ikke egen skarpretter, men måtte i hvert enkelt tilfælde tilkalde mestermanden fra Helsingør og senere fra Roskilde. Som medhjælper havde han en lokal natmand, der boede i Natmandens hus, et lille hus, der dengang lå uden for byen, dvs. ved nuv. Allégaarden ved Tikanten i Hillerød.

Foruden at bistå skarpretteren skulle natmanden tage sig af forskelligt såkaldt "uærligt" arbejde som rense hemmelighederne og skorstenene på slottet, bortslæbe ådsler, nedgrave kadavere m.m., og bag Natmandens hus lå rakkerkullen, som var den lille bys renovationsplads.

Tinghuset i Møllestræde blev først nedlagt i 1831, da et nyt egentligt rådhus var blevet opført på Torvebakken, men da var retterstedet forlængst flyttet.

Galgens placering ved tinghuset medførte ofte gener og ubehageligheder for både slottets beboere og byens borgere. I Frederiksborg lensregnskaber for 1625 kan man læse, at mestermanden fra Helsingør fik seks daler for at henrette en tyv med sværdet, men samtidig modtog han syv daler for at nedskære tre misdædere fra galgen og på særlig befaling fra prinsen - formentlig Christian IVs søn, Christian, den udvalgte prins - at begrave dem i jorden for stankens skyld.

En flytning af retterstedet var derfor påkrævet, og man valgte et sted langt fra byen og slottet, men nær ved den ældste, den oprindelige vej til København, nemlig bakken ved Raagaardshus.

Til skræk og advarsel var der på det nye rettersted rejst galge og sandsynligvis også hjul og stejle. At det ikke virkede afskrækkende på alle, fremgår af et par eksempler.

I Hillerød Hospital var optaget en ung mand ved navn Niels Frederich fra Hammersholt. Det er ikke oplyst, hvad han fejlede, men han var dog i stand til at stå i skomagerlære i Hillerød, medens han boede på hospitalet. Hans vanartede opførsel satte grå hår i hovedet på både hospitalsforstander Rehfeldt og ikke mindst hospitalets præst, hr. Castrup, der gik så vidt, at han gentagne gange måtte nægte ham at deltage i altergangen.

En lørdag aften var det helt galt. Niels Frederich kom i klammeri med de øvrige medlemmer på hospitalet, og til sidst truede han en af dem med, at han ville gøre en ulykke på ham, "om han end derfor skulle klæde Steile og Hiul". Det kom han nu ikke til, men blev i stedet arresteret og indsat i amtets arresthus.

En vinterdag i 1767 opstod der tumult og sammenstimlen foran hospitalets bygning i Slotsgade. Hoved-

personen var en fordrunken mand ved navn Peder Simonsen, hvis kone var ansat som opvarterske på hospitalet. Han gjorde spektakler og udstedte voldsomme trusler mod dem, som vilde gøre ham ondt "om han saa skulle miste sit Liv paa Raagaards Bakke". Amtmanden, som indberettede sagen til kollegierne, føjede til efter Raagaards bakke: "som er Rætterstedet".

Den rasende mand endte dog ikke sit liv på Raagaards bakke, men hængte sig i slottets fængsel, hvor han var blevet indsat.

Når man i dag står på den idylliske høj ved Raagaardshus og ser ud over det smukke mose- og skovområde, har man svært ved at forestille sig, at dette er det gamle rettersted, men det er nu trods alt tilfældet. Skovridder Henrik Lassen kan fortælle, at der for mange år siden i skovhegnet var en låge, der blev kaldt galgelågen, og også skovløber Jørgen Olsen, der har tjenestebolig i Raagaardshus, kan bekræfte det. For en del år siden kom en gammel mand fra egnen på besøg, og han kunne berette, at bakken engang havde været en galgebakke, hvor folk havde mistet livet. Det er interessant, at der således er en mundtlig overlevering om, at Raagaards bakke er det gamle rettersted.

Det er en betagende oplevelse at besøge Raagaards mose, uanset den

dystre historie med galgebakken. Ikke mange steder her i landet kan man opleve en så uberørt natur som her, hvor de gamle jagtveje ikke nåede ud, men hvor mosen har fået lov til at passe sig selv med det resultat, at selvsåede træer har kunnet gro vildt, så skoven efterhånden erobrer mosen. Dette dejlige område har sortspætten heller ikke

kunnet stå for. Det er et af de få steder i Danmark, man kan opleve denne sjældne fugl.

Men de smukke og særprægede omgivelser havde misdæderne næppe øje for, når de endte deres liv på Raagaards bakke.

Nils Gustafsson

Livsløb

Et snefnug blev født - frosset til og faldt ned fra dets moder, - en sky som vinden bar med. Hun mødte Herr Vinter, hun kendte af navn, forelsked' sig dybt - og faldt i hans favn.

Hun blev i hans favn en stund eller to, og loved' at være ham dydig og tro. Så barslede hun over Nordsjælland, en snebyge - skabt af frost og af vand.

Og snefnugget tænkte sig om på sin vej: Ak, hvilket kort liv der er tiltænkt mig, en halv time eller højst tre kvarter, vil jeg leve endnu i det klima her.

Med min elskede gik jeg ved søens bred og aned' ej fnugget på vej herved, men snefnugget så os og tænkte som så: Hvor er de dog søde at kigge på.

Det snefnug der daled' - det første i år fandt hvile til sidst i dit lyse hår. Ej skønnere død man sig ønske kan, tænkte snefnugget - og blev til vand.

Ole Munter

TANKESPIND

Det er en af de dage, hvor man sådan bare går uden noget mål, og så kommer til steder, hvor der sjældent kommer nogen og du selv aldrig har været før. Træerne står tættere og tættere, vejen er forlængst holdt op, stien bli'r så smal at det nærmest må betegnes som en dyreveksel. Selv om der er stille på en mærkelig måde, så er det som om man ligesom har på fornemmelsen af, at alt kan ske, og der er jo tydelige spor af, at der også er liv, det sitrer og flimrer ligesom i luften.

Her bliver man ikke overrasket over at se en ugle sidde med sine unger på en gren, og skovmus der pusler nede mellem det tørre græs. Fred og for så vidt fare i ét, men på en naturlig måde.

Efter noget filtret krat og lavt-hængende grene fra nogle store træer, hvor man næsten må krybe igennem, ligger der en åben plads med et græstæppe, så tykt og tæt at det leder tankerne hen på en stor madsdras, her står en gammel træstub som næsten er overgroet med det lækreste grønne mos, her må du sidde og lade tankerne fare, medens indtrykkene bliver mejslet ind i din erindring, ja sågar duften og lyden, på sådan en måde, at hvis du efter tyve år ville blive sat i samme

sted, selv med bind for øjnene, så ville du ikke være i tvivl om pletten i skoven, den dag, det øjeblik, har måske betydet mere for dit liv end årene op til samme øjeblik.

Du ser nogle træer, grønne graner, også rødgraner, de står i lange rækker på denne plet i skoven, der er måske et par tusinde. Fra at se disse skønne træer, er der i tanker ikke så langt, før du kan se, at det må være de kommende juletræer.

De sommerfriske grønne skud skal blot udskiftes med røde og hvide lys, de små grankogler med kurve og glaskugler. De spindelvævstynde tråde fra græsdederkopperne udskiftes med fehår og glimmer, ja selv varmen giver et ekstra skub i stemningen. For dit indre øje ser du nu alt det bedste fra din barndoms jul samlet i et, med julepyntede stuer, duft af julemad, juletræet med de enkle gamle stykker julepynt, som du får at vide, er fra dine bedsteforældres tid, engle af glas

og en meget smukt dekoreret tromme, også den til toppen med glimmer og ringling, diller og daller, hvad mon der er blevet af den? Den var lige pludselig væk. Og ikke at forglemme gaverne, der var julekort, pakker med heste og køer i træ, små

træbiler og farver, også de bløde hjemmestrikkede vanter, sokker halstørklæde og topmyste, og det fineste, nye undertøj, det hele står så klart i din erindring, selv varmen fra lysene på træet og kakkelovnen, hvor æblerne nu lå og sydede og spruttede.

Du slår øjnene op og konstatere, at du må været faldet hen her i solen. Du sidder jo på træstubben, langt inde i skoven, og nu kan du slet ikke se pynten på træerne, du ser på uret, klokken er blevet mange, du haster hjem til eftermiddagskaffen med en mærkelig følelse af tidens og fantasiens flugt igennem dig.

God Jul

Svend-Erik

SKOVLØBERSTEDET VED ST. FUNKEDAM

STOR-STØRRE-STØRST

I år skal vi
hå et flot
juletræ

Ikke så pjevset
som sidste
år

Det
serger
jeg
for

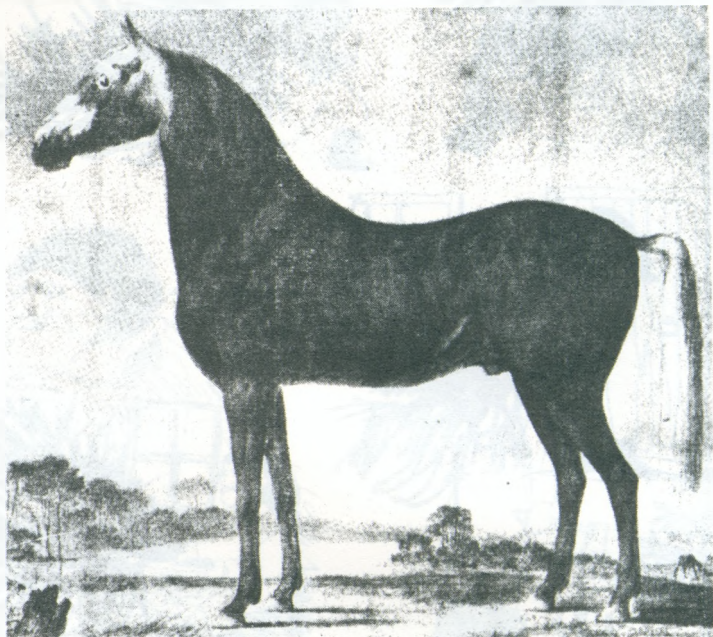

Karen W.

HESTEHAVEN

- en have for heste

Bæveren. Malt af Gebauer som 22-årig

Store Hestehave- idag navnet på et trinbræt på banen mellem Hillerød og Hundested samt navnet på en række parceliststeder mellem Brødskov og Salpetermosen, men engang en del af det så stolte og internationalt anerkendte og kendte kongelige Frederiksborgske stutteri. Som navnet meget rigtigt siger, var Hestehaven en have for heste.

Frederiksborg stutteri eksisterede

i perioden fra omkring 1600 til 1840, hvor det blev endeligt opløst. Før den tid var der dog også stutteri på Frederiksborg slot, men ikke i samme målestok som under Christian den Fjerde.

Formålet med kongernes stutteriavl var i første række at producere lette rideheste til den høje rideskole, og dermed men i mindre omfang at producere sværere køreheste med

spraglede farver til hoffet.

Avlen af hestene foregik ved løs-drift i indhegnede skovvange, ofte både sommer og vinter.

Efter enevældens indførelse i 1660 skulle hestene i et forspand efter fransk mønster være ganske ens både i lod, aftegn og størrelse. For at imødekomme disse krav blev stut-teriets hopper holdt i stod.

Om disse stammer og stod skriver Henning Staun i bogen "Frederiks-borghesten og det kongelige Frederiksborgske stutteri" følgende: "Stutteriets hopper blev holdt i stod. Et stod hopper bestod normalt af 16-18 dyr, men størrelsen var iøvrigt meget afhængig af den pågældende stod-vangs ydeevne med hensyn til græsning. I bedæknings-sæsonen blev en enkelt udvalgt hingst sat ind i stoddet. Stodvane-gene havde deres særlige navne, f. eks. Kyrasser-, Engelsk-, Munke-, Krogdal-, Fændrik- og Præstevangen, betegnelser, som også kan spores i dag.

Da hestenes farve havde en afgørende betydning for stutteriavlen, blev de opdelt i forskellige stammer af forskellige farver, f.eks. den sorte-, røde-, grå-, gråskimlede- og hvide stamme.

En stamme omfattede ofte flere stod. Det blåskimlede stod gik således på Kyrasser-og Engelskvangen. Det

røde på Hestehave-og Dyrehavevangen.

For at holde rede på hestenes afstamning blev der under Frederik den Fjerde indført et brændemærke-system. Hvert stod fik sit eget mærke, som brændtes på venstre side af halsen hos hingsten og på venstre lår hos hoppen."

Det røde stod havde altså hjemme i Hestehaven indtil stutteriets ophør. Dengang som nu var Hestehaven ind-delt i Store og Lille Hestehave.

Fra 1700 og frem til 1820 lå antallet af følhopper i Hestehaven på omkring 15, men derefter gik antallet ned. Det sidste år var der kun fem følhopper tilbage.

Store Hestehave bestod af 222 tdr. Heraf var de 105 skov, de 76 eng og resten ager. Lille Hestehave var på 114 tdr. De 77 bestod af skov, de 33 af ager og kun tre af eng.

Den røde stamme omfattedes oprindeligt kun af et stod, Skallerød-, senere Hestehave Vangen, men i 1774 kom det røde Dyrehave- stod til. Grundlaget, hvorpå stammen dannedes må søges i det 17. århundrede, idet der allerede i Christian den Femtes tid var røde heste både i den kongelige stald og i de kongelige stod. Den egentlige grundlægger af den røde stamme er en hingst ved navn Agréable født 1696.

Frederik den Fjerde grundlagde det

nelser i hudvæv og åndedrætsorganer. J.Jensen skriver i sin bog, at Hestehave-stoddet aldrig rejste sig efter den frygtelige snive.

I 1834 blev Hestehave-stoddet opløst, og de eneste brugbare hopper var tre halvblodshopper, der blev indsat i Dyrehave-stoddet.

Efter at Store Hestehave ophørte med at være hjemsted for stutteriets røde heste, blev det i 1834 udstykket i 20 parceller på hver syv tdr. På mange af parcellerne blev der bygget ens huse bestående af bolig i den ene ende og af stalld i den anden. I dag er 11 af disse parceller- parceliststeder- tilbage, og de fleste af husene er bygget om i tidens løb.

Lille Hestehave blev efter stutte-

riets ophør anvendt til græsning for køer fra Favreholm og Trollesninde. Dette fortsatte indtil 1976, da golfbanen blev anlagt på arealer i Lille Hestehave.

En af Store Hestehaves nuværende beboere, Jørgen Madsen, kan fortælle om, at hans morfar fra 1896 og indtil 1942 var vangemand i Lille Hestehave. Vangemandens opgave var at passe køerne, fra de om efteråret kom ud på græs, til de om efteråret skulle tilbage til stalden. Titlen vangemand er iøvrigt en titel bevaret fra stutteriets tid, hvor personalet bestod af stutmester og berider, folemester, foderknægte, staldbørscher, vangemænd og staldskrivere.

Vangemanden Oluf Hansen boede i det såkaldte vangehus, der indtil det

Ejendommen Hestehavevej 15 ca.1940

brændte i 1946, lå der, hvor der i dag ligger en stor bunke sten på Overdrevsvejen lige efter P-pladsen.

Jørgen Madsen, der bor i ejendommen Hestehavevej 15, er fjerde generation på samme gård. Hans oldefar på fædrenes side Lars Hansen fik ejendommen i fæste i 1847, efter at der siden 1834 havde boet en smed i huset. Ejendommen blev ikke hans egen, før han i 1870 købte den fri.

De syv tdr., ejendommen oprindelig bestod af, er i årenes løb blevet udvidet, og i dag driver Jørgen Madsen et landbrug på 24 tdr. Han er den ene af kun to Hestehave-beboere, der endnu lever af at drive ejendommene. Resten af beboerne har andre erhverv foruden landbru-

get.

Jørgen Madsen kender både Store og Lille Hestehave ind og ud. Han ved, hvor der tidligere lå huse, huse som forsvandt, da Nordbanen (S-togslinien) og banen til Hundested blev bygget. Han kan tids- og stedfæste store som små begivenheder i det lille lokalsamfund.

Af det tidligere stutteri i Store og Lille Hestehave er der nu kun ifølge Jørgen Madsen rester af gamle sten- og jordgærder tilbage. Et af disse gamle gærder adskiller i dag den sydlige del af golfbanen og markerne nord for Store Hestev skov. På gærdet gror nu de dejligste brombær.

L.R.

RØDSKINNEGAARD

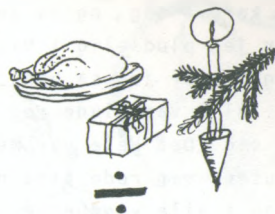
MIN JULEDAGBOG

Torsdag 1.dec.

Den 1.dec. igen. Nu er der igen blevet pyntet op til jul i alle butikkerne, jeg så det, da jeg gik hjem fra skole.

"Er det ikke dejligt, at det snart er jul?" Spurgte jeg min mor. "Nej" svarede hun så, "jeg hader julen. Jeg hader julegaver, hovedrengøring, og jeg hader, når hele familien kommer på besøg. Skal vi ikke springe den over, for en gangs skyld?" Jeg siger dig, jeg fik et chok. Mor, som jeg altid har troet, har elsket julen. Hun, som altid har købt julegaver i sommerferien. Hun, som plejer at pynte juletræ den 5.dec., hvorefter nålene allerede er faldet af den 20. Hun, som elsker at have besøg af familien, og hun, som elsker at bage. Hun vil springe julen over. "Nix", sagde jeg, "aldrig i livet". Men i det samme kom min storesøster Ingrid, og da hun hørte, hvad det drejede sig om, sagde hun: "Sikke en pragtfuld ide mor, det skulle vi have indført for mange år siden".

Da mor fortalte far om sin ide, var han straks med på den. Det stod altså 3 mod 1 for, at vi ikke skal have nogen jul i år. Men jeg skal nok sørge, for at vi alligevel får jul.

Mandag 5.dec.

Det har været en underlig dag, for mor har ikke købt noget juletræ. Jeg har spekuleret meget på, hvordan jeg skal få dem i julestemning.

Torsdag 15.dec.

Jeg har stadig ingen ideer med hensyn til julen, men jeg tænker, så det knager.

Onsdag 21.dec.

Nu er der kun tre dage til jul, og jeg har stadig ikke fundet på noget. Men jeg har sparet en masse penge sammen, og købt julegaver. I al min fritid har jeg siddet på mit værelse og tegnet kravlenisser, og lavet julepynt.

Torsdag 22.dec.

I nat havde jeg en drøm. Jeg var ude at køre i tog, og da jeg stod af, var jeg pludselig i Nisseland. Ligemeget hvor jeg så hen, var der nisser. Alle var glade og lo og morede sig. Det hele var meget flot, alle husene var røde bindingsværkshuse, og i alle vinduerne var der pyntet med gran og julelys.

Fin hvid sne dryssede ned fra himlen, så der lå et tykt, men meget blødt lag på gaden. Et utal af nissebørn sloges med sne og havde det sjovt. Nissemødre og nissefædre gik travlt hen ad gaden. Der var ingen biler og ingen os, kun hestevogne.

Alt var fredfyldt og stille. Alle smilede til hinanden og snakkede om den forestående jul.

Mens jeg stod og beundrede dette pragtfulde syn, kom en lille nisse-dreng hen til mig og sagde: "Hvad er der i vejen med dig? Du ser så trist ud". Så fortalte jeg ham hele historien om min familie, der ikke vil holde jul, og om hvordan jeg har siddet og knoklet med at lave julepynt og kravlenisser. "Du kan da bare komme med mig hjem og holde jul," svarede nissen. "Ah nej, jeg ved ikke rigtig". "Arh jo, kom nu". "Ok, jeg kommer", svarede jeg.

På vej hjem til nissen fortalte han dette: "Vi nisser plejer at holde jul sammen her i Nisserup. Den 23.

dec. går vi allesammen ud i skoven og finder os et rigtig flot juletræ. Så stiller vi det i en stor sal og pynter det sammen. Så drikker vi gløg og spiser æbleskiver. Efter at vi har siddet og hygget os i en times tid, går vi hjem og sover. Om morgenen den 24. får vi vores julegaver, lige når vi vågner, og det gør vi selvfølgelig tidligt. Efter morgenmaden går vi allesammen i kirke og hører juleevangeliet. Selv de mindste nissebørn sidder med store ører, for at få det hele med. Du må huske at vi nisser ikke har glemt, hvorfor man fejrer julen. Om aftenen danser vi om juletræet, og det er desværre det eneste, du kan nå at være med til, så det vil jeg ikke fortælle dig om. Lad os hellere se at komme hjem, for nissemor har lavet chokolade. Forresten har jeg glemt at fortælle, at jeg hedder Johan".

Jeg var meget velkommen hjemme hos Johan. Både nissemor og nissefar var meget flinke. Mens vi drak den varme chokolade og spiste nisse mors hjemmelavede boller, hyggede vi os rigtig.

Da klokken var 8, gik vi alle hen til salen med det store juletræ. Alle nisserne fra Nisserup var der. Snart begyndte vi at danse om juletræet, og vi lo og morede os og havde det sjovt. Da der blev holdt pause, blev der delt slik ud til børnene. Rundt omkring på bordene stod der forskellige slags kager,

og nissedrikke.

Efter en halv time fortsatte dansen. Midt i denne kådhed hørte jeg pludselig en velkendt lyd. Jeg åbnede mine øjne og slog vækkeuret fra.

Mens jeg lå i sengen, fik jeg pludselig alle tiders ide. Jeg vil købe et juletræ. Bare et lille et, for det behøver ikke at være så stort som i drømmen, og det har jeg heller ikke råd til. Kære dagbog, jeg lover, at det bliver alle tiders jul i år.

Fredag 23.dec.

Jeg måtte stå tidligt op, for jeg skulle jo købe et juletræ. Jeg fik da også købt et, men det var lidt besværligt at få det smuglet ind, men det gik. Jeg har købt en masse lækkerier.

Lørdag 24.dec. Juleaften

Hele dagen prøvede jeg at snakke om den forestående juleaften, men alle snakkede udenom. Om eftermiddagen, sad vi og så fjernsyn. Jeg sad bare og kiggede, mens jeg tænkte på noget helt andet. Mens jeg sad der, opdagede jeg, at de andre heller ikke fulgte med, men bare sad og kiggede ud i luften. Jeg gik hen og slukkede. Så kiggede de på mig alle tre, mor, far og Ingrid. "Hør her", sagde jeg, og fortalte dem om min drøm. Om Nisserup, og om Johan, og

det dejlige juletræ.

Der var helt stille, da jeg var færdig. "Bare vi dog havde haft et juletræ", sagde far pludselig. Og nu kunne jeg ikke holde mig mere. "Jamen det har vi", råbte jeg, "jeg har købt et juletræ". Pludselig lo vi alle sammen.

Mor hentede julegåsen, som hun havde lagt nede i kælderen, for at vi ikke skulle opdage den.

"Jeg har også købt julegaver", sagde jeg, og blev meget forbavset, da jeg hørte, at både far, mor og Ingrid også havde købt julegaver. Åh, hvor var det dog dejligt, at vi alligevel skulle holde jul. Vi fik meget hurtigt sat kravlenisser og julestads op, og til lugten af stegt julegås pyntede vi sammen vores juletræ.

Hvilken dejlig jul.

Lene Krogsdal

GOLFBANEN

Af Margit Wiingaard

At spille golf i Hillerød golfklub er bare skønt. Hvis nogen havde spurgt mig for år tilbage, om jeg ville prøve at spille golf, havde jeg troet de var komplet skøre, det var da kun for gamle mennesker og folk med mange penge, men ved en tilfældighed kom jeg på træningsbanen, det er nu 6 år siden. Jeg har ikke et øjeblik fortrudt, bedre hobby og kammerater findes ikke.

Det bedste er nok de tidlige morgentimer, når man vover sig ud før de andre, en vidunderlig stilhed, fred og ro, ingen mennesker, men en masse oplevelser af de mange dyr, der kommer frem i den tidlige morgenstund. Der er fasaner, der glimter så smukt, når solens stråler

rammer dem, harer, der søger efter morgenmad til familien, rådyr, der kigger nysgerrigt på en og ræveungerne på hul 7, der stjæler ens bold.

Dette er virkelig en oplevelse, så har man glemt, at man stod tidligt op og fik en tier på forrige hul.

Efter 18 hullers spil, hvor man har travet ca. 10 kilometer, slæbt på 8 kg golfudstyr er det skønt at slappe af i klubhuset (19.hul). Dagens strabadser diskuteres igennem og enhver golfer kan huske samtlige slag og huller, så det kan sagtens tage et par timer mere, for alle vil gerne fortælle hvad de har været igennem af ondt og godt.

Sæsonen kan vare hele året, hvis vejret arter sig vel. Selv når den første sne melder sig, kan man se golfspillere traske afsted, skrabe sneen væk placere bolden og slå hen til den næste snedrive. Det er for de barske, dem der ikke fryser om fingrene, vi andre foretrækker så at tage et par ski på og ud at nyde naturen.

Banen er også meget smuk om vinteren, når man står og kigger ud over det sneklædte landskab og ser de mange spor i sneen, selv det er meget lærerigt.

Golfspillet er så dejligt lavet med et handicap system, der gør, at god som dårlig kan spille sammen og/eller mod hinanden og har mulighed for at spille lige godt, så det skulle jo ikke afholde nogen fra at begynde.

Gå en tur på vores dejlige golfbaner og snus lidt til den hyggelige atmosfære.

Forkølelses-mixtur

Min næse er stoppet, min hals er ru, forkølet som bare fanden, min pige binder en ulden klud om min hals, og ta'r mig på panden.

"Du har jo feber lille ven du skal ha' lidt varm at drikke". Men the'en og rommen kun virker derhen at jeg får en forskrækkelig hikke.

Hun pakker mig varsomt i dynen ned og si'r med sin fløjlsbløde stemme: "Den sygdom du har, må vi jage afsted. Men hvordan? - Du må selv bestemme".

Jeg ta'r hende om hendes runde liv og ser i de himmelblå øjne, at bedre kureres jeg af min viv end af tusind latinske løgne.

Hun putter sig ned i min varme favn og når hun er vel placeret, hun kysser mig blidt og hvisker mit navn: "ska' vi se at få dig kureret".

01e Munter

FREERSLEV - før og nu

Midteropslaget er i år en del af et

CONCEPT CHARTE OVER FREESLØV BYE

fra 1781. Freerslev var dengang en del af det store nordsjællandske Kronegods. I 1785 blev der nedsat en kommission med den opgave, at få sat skik på en række landboreformer for dette Kronegods, som var gået istå. Reformerne blev sat igang og ved en fest på Frederiksborg i 1788, samme år som stavnsbåndet blev ophævet, overrakte Reventlow arvefæsteskøder til de første 15 bønder. Som nævnt i Brødeskov Jul 1983 var 2 af disse fra Freerslev, 1 fra Nr. Herlev og allerede i 1791 havde alle 17 bønder i Freerslev gjort sig værdige til at få arvefæsteskøde.

Conceptkortet fra 1781, der er udarbejdet efter ordre fra Høj Kongelig Rente Cammer, dækker et område afgrænset af Havelse å, Freerslev Hegn og Kjeldsvang. Kortet indeholder forslag til hvorledes den tidligere fællesdyrkede jord skulle fordeles på 17 gårde og 17 hussteder. De fleste gårde fik endvidere tildelt englodder ved Attemose eller ved Snævret, samt moselodder ved Freerslevhus. Endelig blev et større areal ved den kongelige skov indtaget til skov's opfødning, hvorved Freerslev Hegn fik sin nuværende afgrænsning mod syd.

På kortet er anført nummer og størrelse for de nye gårde samt navn på de bønder der skulle modtage arve-

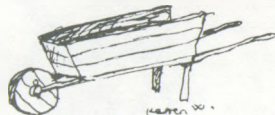

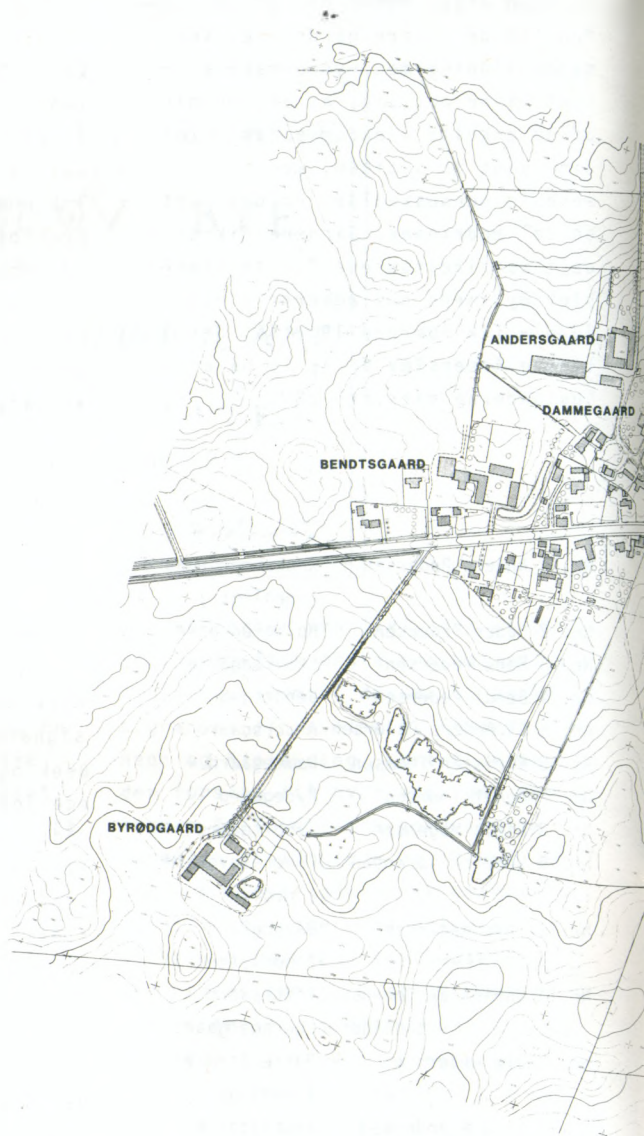
fæsteskode. Forbogstaverne i bøndernes navne ses på gårdene i landsbyen, og disse navne har vi sat sammen til de senere gårdnavne. Ved sammenligning med nyere matrikelkort viser det sig, at afgrænsning af de enkelte ejendomme har holdt sig langt op i tiden, men i den seneste menneskealder er der sket en del ændringer. Gårdene fik tildelt matrikelnumrene 2 - 18 Freerslev By, mens huslodderne - Husjord - fik numrene 19 - 34. Den tidligere Freerslev mølle lå på en af huslodderne matr.nr. 28.

Efter udflytningen var der 7 gårde tilbage i landsbyen - de + mærkede - nu er der kun 4 tilbage. I 1781 lå alle gårde og huse grupperet omkring landsbyens fællesplads - forten - hvor der formentlig har været et eller to gadekær. I Brødeskov Jul 1977 nævnes, at Sjællands Stift i klemmebrev i 1555 befalede, "at Fresløff Kirke skulle lægges øde og komme Herløff Kirke til hjælp til Bygnings Behov". Kirken, kirkegården og præstegaarden lå i den sydsydlige del af landsbyen (ved Toftegaard) og på kortet kan man se navnet Kirke eng syd for landevejen mod Gørlose. Ved udskiftningen blev størstedelen af kirkens tidligere grund udlagt til skolelod, som matrikel nr. 1.

Nr. 1 Anders Pedersen	Kronsbrøndegaard (nedlagt)
Nr. 2 Peder Pedersen	Holmerødgaard
Nr. 3 Hans Pedersen	Skovrødgaard
Nr. 4 Bendt Pedersen	Bendtsgaard +
Nr. 5 Gl. Anders Pedersen	Andersgaard +
Nr. 6 Christen Thomsen	Dammegaard +
Nr. 7 Bendt Thomsen	Rydegaard +
Nr. 8 Niels Mogensen	Lyholtgaard
Nr. 9 Henrich Sørensen	Freerslevgaard + (nedlagt)
Nr. 10 Jens Andersen	Bavnegaard + (udflyttet)
Nr. 11 Christian Sørensen	Toftegaard + (tidligere Leeragergaard)
Nr. 12 Ole Andersen	Toftegaard + (nedlagt)
Nr. 13 Gl. Ole Andersen	Aaskelgaard
Nr. 14 Ole Nielsen	Engstensgaard
Nr. 15 Peder Nielsen	Byrødgaard
Nr. 16 Jens Bendzen	Vejborggaard
Nr. 17 Peder Hansen	Aarødgaard

Udenfor landsbyen finder man tofterne og bymarken, samt den uopdyrkede jord, som er vist med prik-signatur på kortet. Navne som Leer Beek og Sand Aas afspejler de varierede jordbundsforhold og store områder var vandlidende. Trods en omfattende dræning kan man fortsat genfinde noget af de gamle moser, f.eks. Toe- og Dye mose syd for Freerslev og der er også rester tilbage af de gamle afvandingsgrøfter. På landevejen til Frederichsborg måtte de rejsende betale "bompeng" når de krydsende afvandingsgrøfter /bækken mod Kjeldsvang.

NYE DAM

KAAL SKAV ENG

AGHOLM

LEER
BEERKS HOLM

No 4 88 1/2
Pendt Pedersen

No 5 89 1/2
Anders Pedersen

KIILE

MOE SE

EEGE
EED

No 3 71 1/2
Hans Pedersen

ORNE KUULL

LEER

HOLM

TORVE
SKIER

SYLEANE

TREDIE ROR
MOESE

FORSTE ROR
MOESE

ROR MOESE
AGER

BON
LAND

TOFTER

TOFTER
ON
AP
PH
AP
BP
NT
NA

ELLEKIER

LANG AGRE

SNAAG

AGER

TOFTER

STORE
IORD

TVE BEEK

KIRKE
ENG
DEY
HOLM

4. DYE
MOESE

TOFTER

OYE

TVE BEEK
ENG

DYE

MOESE

DYE
MOESE

TOE MOESE

No 16 66 1/2
Jens Bendzen

No 15 61 1/2
Geder Nielsen

BRENNEBIEA G

BREDE BRAA
KIIL

STORE BRAADE
KIIL

No 12 58 1/2
Andersen

AND

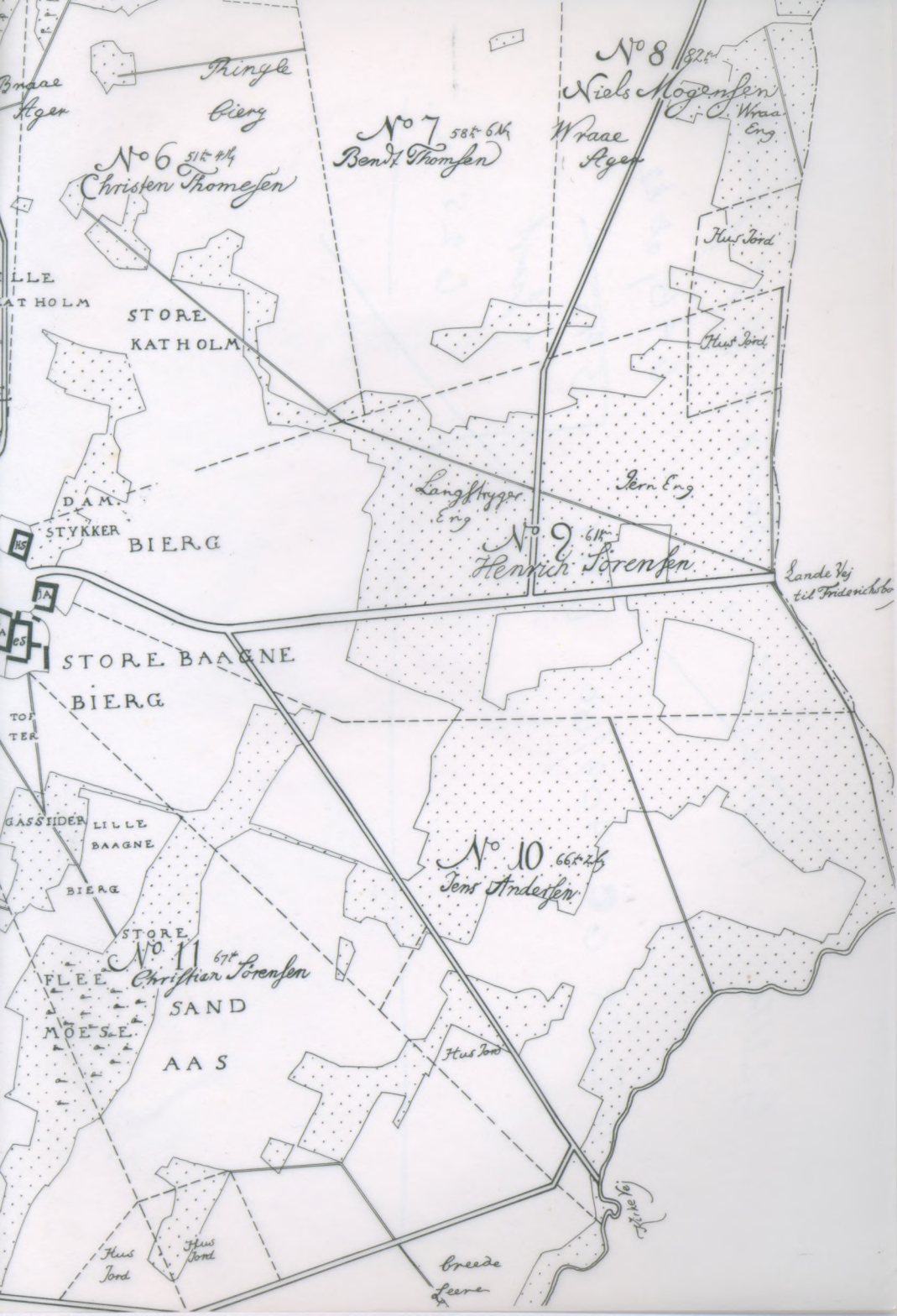
KROG

Krog
Ager

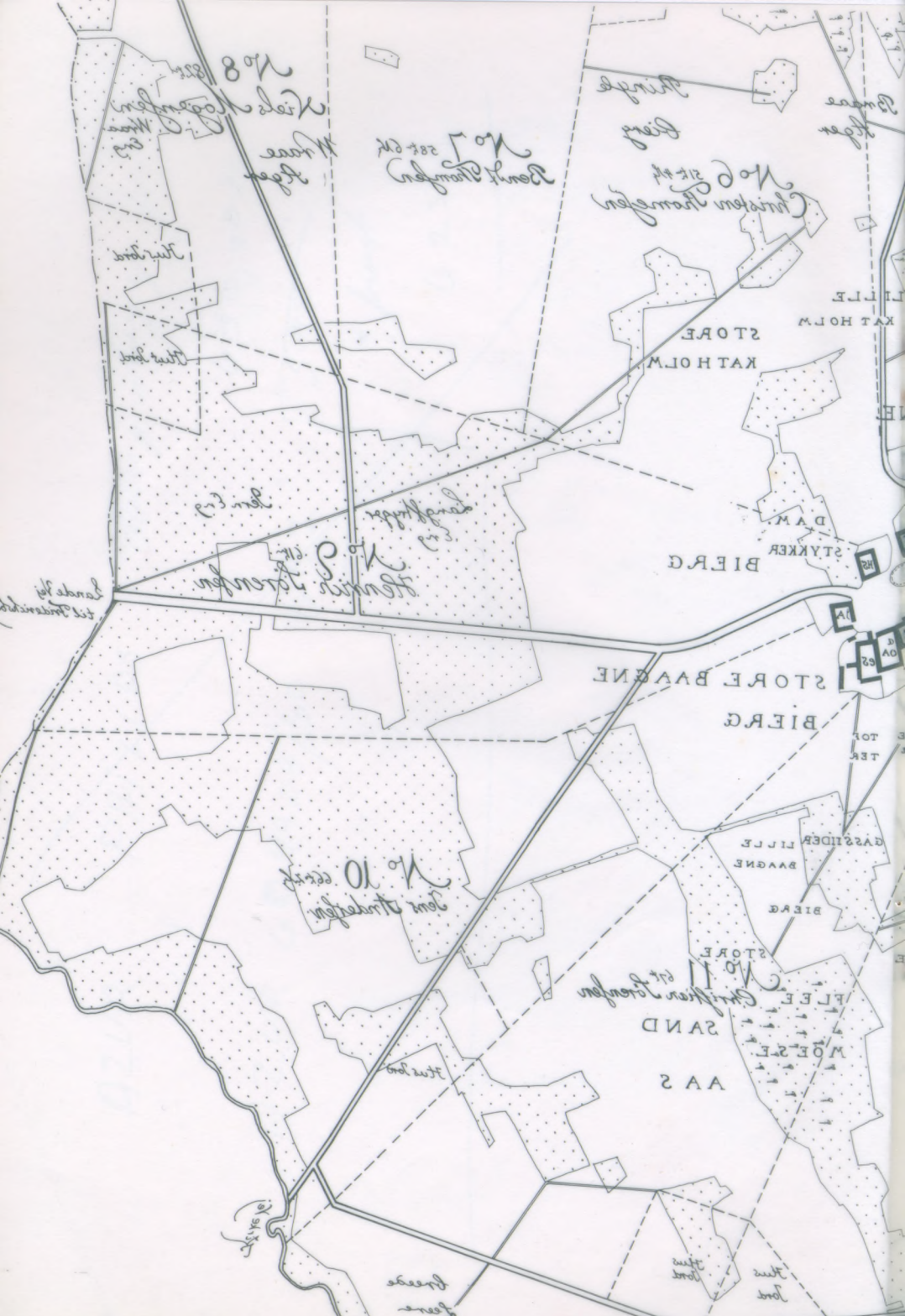
Hus Jord

Hus Jord

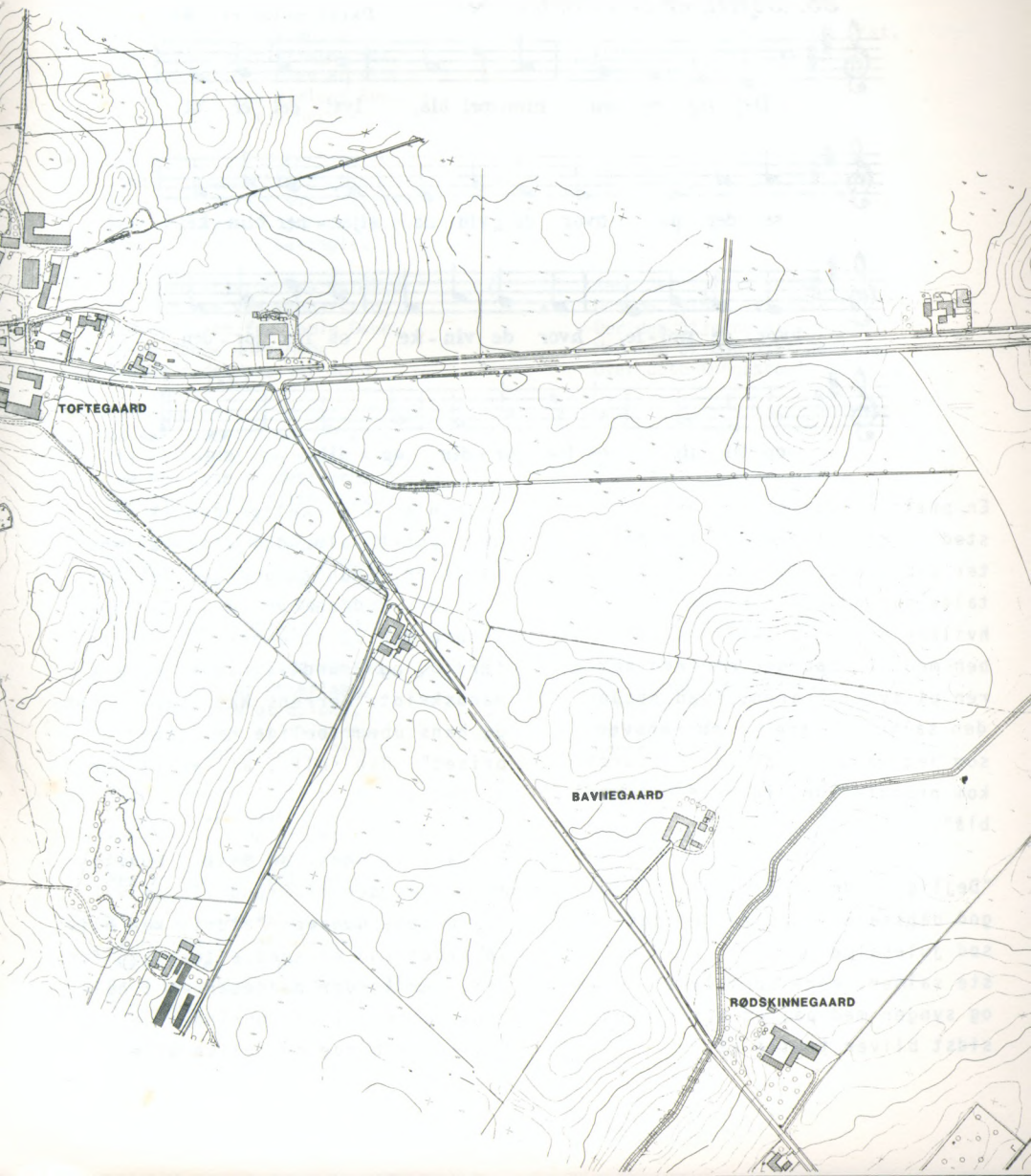
Hus Jord

VORE

JULESALMER

35. Dejlig er den himmel blå

Dansk melodi ca. 1840

Dej - lig er den him - mel blå, lyst det er at
 se der - på, hvor de gyld - ne stjer - ner blin - ke,
 hvor de smi - le, hvor de vin - ke os fra jor - den
 op til sig, os fra jor - den op til sig.

En præst i Sydslesvig fortæller et sted om en hjemmedåb, hvor han efter dåben spurgte moderen, som ikke talte dansk, men forstod en smule, hvilken salme de skulle slutte dåben med. Da spurgte moderen datteren på tysk: "Karen, hvad hedder den salme, I lærer i børnehaven, som jeg så godt kan li'?" Svaret kom prompte "Dejlig er den himmel blå".

"Dejlig er den himmel blå" er en god dåbssalme, men det er også en sød julesalme. Det er en af de første salmer, vore børn lærer udenad og synger med på, og som vi voksne sidst bliver trætte af.

Salmen er i virkeligheden et af den danske salmebogs uforståelige mirakler. Grundtvig skrev det første vers 2. december 1810. Ti dage senere den 12. december var sangen færdig, og Grundtvig skrev på sit manuskript: "Herrens Navn være lovet og hans ubegribelige Kærlighed priset". Han følte, at værket var lykkedes.

Der var 19 vers, og Biskop Ludwigs mente, at den af Grundtvig selv forkortede udgave: "aldrig kan blive andet end en svag efterklang for dem, der kender barnesangen i hele dens længde. I sin oprindelige skikkelse burde den blive alle

1. Dejlig er den Himmel blaa,
Lyst det er, at see derpaa,
Hvor de gyldne Stjerner blinke,
Hvor de smile, hvor de vinke,
Os fra Jorden op til sig.
2. Kommer Smaa, og hører til!
Jeg for eder sjunge vil
Om saa lys og mild en stjerne,
Jeg det veed, I høre gjerne:
Himlen hører eder til.
3. Det var midt i Julenat,
Hver en stjerne glimted mat,
Men med Eet der blev at skue
En saa klar paa Himlens Bue,
Som en liden Stjernesoe.
4. Langt herfra i Østerland
stod en gammel Stjernemand,
Saae fra Taarnet vist paa Himlen,
Saae det Lys i Stjernevrimlen,
Blev i Sind saa barneglad.
5. Naar den Stjerne lys og blid
Sig lod see ved Midnatstid,
Var det sagn fra gamle Dage,
At en Konge uden Mage
Skulde fødes paa vor Jord.
6. Derfor blev i Østerland
Nu saa glad den gamle Mand;
Thi han vilde dog saa gjerne
See den lyse Kongestjerne,
Før han lagdes i sin Grav.
7. Han gik til sin Konges Slot,
Kongen kjendte ham så godt,
Hørte og med Hjertens Glæde,
At det Lys var nu tilstæde,
Hvorom gamle Spaadom lød.
8. Han med Søn og Stjernemand
Flux uddrog af Østerland,
For den Konge at oplede,
For den Konge at tilbede,
Som var født i samme Stund.
9. Klare Stjerne ledte dem
Lige til Jerusalem,
Kongens Slot de gik at finde,
Der var vel en Konge inde,
Men ei den de ledte om.
10. Klare Stjerne hastede frem,
Ledte dem til Bethlehem,
Over Hytten lav og lille
Stod saa pludselig den stille,
Straalede saa lyst og mildt.
11. Glade udi Sjæl og Sind
Ginge de i Hytten ind,
Der var ingen Kongetrone,
Der kun sad en fattig Kone,
Vugged Barnet i sit skjød.
12. Østerlands de vise Mænd
Fandt dog Stjernen der igjen,
Som de skued i det Høie,
Thi i Barnets milde Øie
Funklende og klar den sad.
13. Den var dem et Tegn saa vist,
At de saa den sande Krist,
Derfor nejede de sig glade,
Offrede paa gyldne Fade
Røgelse med søden Lugt.
14. Vil I smaa ei ogsaa gjerne
See den lyse milde Stjerne,
For den Konge dybt Jer neie,
Som Guds Rige har i Eie,
Og vil lukke jer derind.
15. Seer Jer til den Himmel blaa,
Med de gyldne Stjerner paa!
Der den Stjerne ei I finde,
Men den er dog vist derinde:
Over Jesu Kongestoe.
16. Thi det Barn som var paa Jord,
Blevet er en Konge stor,
og han sidder nu deroppe,
Over alle Stjernetoppe
Hos Gud Faders høire Haand.
17. Neier eder kun, I smaa!
Han fra Himlen seer derpaa,
Sender ham med Hjertensglæde
Lov og Priis til Høie Sæde!
Det er Røgelse for ham.
18. Stjernen ledte vise Mænd
Til nyfødte Konge hen,
I har og en saadan Stjerne,
Og naar I den følge gjerne,
Kommer I til Jesum vist.
19. Denne Stjerne, lys og mild,
Som kan aldrig lede vild,
Er hans Guddomsord det klare,
Som han lod os aabenbare
Til at lyse for vor fod.

N.F.S.Grundtvig

danske børns eje". Grundtvig kaldte salmen: " De hellige tre konger. En barnesang". Det er en historisk fortællende salme med et "glimt af barnlig ånd og kristelig juleglæde", som vi alle har brug for midt i det afsindige juleræs.

Syng salmen i hele dens længde mindst engang i løbet af julen, så vil alle i Nørre Herlev sogn opleve "et glimt af barnlig ånd og kristelig juleglæde" eventyrligt skrevet og fortalt af en 27-årig Grundtvig.

Glædelig Jul

Lisbeth Michelsen

FAKKELTOG 4.MAJ 1985

.. at Se og at Tro !

Det var en herlig sommerdag, solen skinnede så velsignet dejligt over det ganske land. Al jordens gavmildhed var på sit højeste, markerne stod så frodig grønne, og overalt i haverne stod urtesager og blomster, så det var en "ren fornøjelse" at se derpå.

"Man kan næsten høre det gro" sagde bondemanden, og så ud over sine marker. Viben slog hjul om ham, og dermed var de ganske enige.

Men det var ikke alene det dyrkede, der nød godt af det velsignede vejr. På grøftekkanterne og på de gamle stendiger, der omgav markerne, ja selv på den gamle kæmpehøj var der et mylder af blomster som vel aldrig før. Og mellem kornet stod kornblomster som blå stjerner og blinkede galant til valmuer, der blev ganske røde derved.

Humlebien summede mellem blomsterne, græshoppen spillede dertil, og nede i mosen kvækkede frøerne deres melodier, og den faldt ganske godt ind i rytmen.

Det blev middag, bondemanden og hans folk gik ind for at spise, og siden lagde de sig for at holde middagshvil, for når man står op med solen, - og det gjorde man nu ude på landet -, og når man næsten

havde gjort en hel dags arbejde allerede, ja så kunne man rigtig nyde middagsfreden en kort stund.

Vogterdrengen på gården, for sådan en havde man også, han havde ikke lyst at hvile på samme måde som de andre, "hviletid er fritid" sluttede han meget fornuftigt, "og fritid skal ikke soves væk", og derefter handlede han.

Se en vogterdrengs verden kan være lille, hvis det drejer sig om den verden, han levede og arbejdede i, men i hans tanker er hans verden umådelig. Hvad han oplevede i det daglige, var et kompliceret univers for ham, som ikke kendte nogen grænser. Denne verden spændte fra

rusten på hans nye lommekniv over pilekvisten, som kunne finde vand, og til selve det, om Vorherre nu også var til, og om man - når alt kom til alt -, kunne tro derpå.

I middagsstunden den sommer var det netop det, der optog ham allermest. I dybe tanker gik han ud til det gamle stynede piletræ bag folden, hvor de små lam gik. Det var det sted, han altid søgte hen, når et stort problem i hans verden rigtig skulle klares af.

"At tro", sagde han til sig selv, "man kan da ikke selv bestemme, om man vil tro", enten tror man, eller også tror man ikke, det er vel sagen, og hvis man ikke tror, kan man vel ikke gøre for det. Hvis jeg siger til mig selv, "jeg tror", så gør jeg det jo ikke alligevel og hvad så".

Han grublede, og han vendte og drejede sine tanker, ligemeget hjalp det, problemet var for ham ganske uløseligt.

Han var imidlertid kommet ud til det gamle piletræ, og han opdagede, at en anden var kommet derud før ham. Det var den gamle vejmand, som havde søgt ind under piletræets skygge for at nyde middagshvilen.

Vogterdrengen kendte vejmanden meget godt, han havde ofte talt med ham, når han gik hjem fra skole, for så havde han god tid, eller når han

flyttede kalvene ude langs vejen.

Om vejmanden var klog, eller han var en "særling", derom var der delte meninger i landsbyen. Når han slog sten, eller stod og lænede sig op af sin skovl - hvad han nu sjældent gjorde - eller slog græs langs vejen, kunne nogle i landsbyen se hans vejrbidte ansigt udstråle en tænkksomhed, som hver gang forbavsedede dem. Medens andre kun så et gammelt rynket ansigt, som ikke vakte nogen forundring.

Da han hørte vogterdrengen komme, rejste han sig op på den ene albue og så længe med sine kloge øjne på drengen. "Sæt dig her min dreng og lad hvilen falde over dig". Drengen satte sig, og den gamle vejmand så længe på drengen og sagde så: "Hvad spekulerer du på i dag, du ser ud, som skulle du løse alverdens problemer".

Den gamle vejmand lagde sig sindigt på ryggen igen, lukkede øjnene ganske som han sov. Den lille vogterdreng følte pludselig stilheden og trygheden her under det gamle piletræs skygge, han følte, at her var måske en, der kunne hjælpe ham med hans problem.

Lidt forsagt og stille fortalte han nu den gamle mand om sine tanker med at tro og med Vorherre. Imedens lå den gamle vejmand og lyttede, og det varede meget længe, inden han sagde noget, og da han endelig talte, var det, som det var noget, han læste bag de lukkede øjenlåg.

"Jeg forstår dig egentlig godt min dreng; jeg tror, man skal vide for at tro, og for at vide må man vide, hvad man ved. Se det lyder meget enkelt, fortsatte den gamle, vi er mange her på jorden, som ser, men der er flere, som kun ser, hvad de vil se. Der er mange, der gennem deres øjne og øren får en masse fortalt, men alligevel ingenting ved, og så er der dem, der tror, fordi det nu engang hører sig til".

"Ser du blomsterne? Ja du ser dem hver dag overalt, hvor du færdes; du ser dem på markerne, i engene, på digerne, ja selv her, hvor du nu sidder, er der blomster. Du ser en utrolig farverigdom, du ser de hvide anemoner i skoven, du ser de gule smørblomster, de blå kornblomster, de røde valmuer, og du ser

grønne blomster fra de store skovtræer.

Al den blomsterrigdom er kun skabt for at skabe nyt liv gennem frø og bær, men aldrig noget sted i den ganske verden ser du en blomst, der er sort.

En kejser kan dø, ja selv en pave kan dø, men du vil aldrig se andet sort omkring kisten, end det mennesket har skabt. Alle blomster i hele verden har livets farver, ingen - slet ingen min dreng, er sort som døden. Vi ved, den gode gud har skabt det alt sammen, hvis han selv troede på døden, havde han vel skabt en sort blomst - om ikke andet så til paven.

"Ser du min dreng, fortsatte den gamle mand, alle mennesker ser det, men de ved ikke, de ser det; men ser man det først, så ved man - og når man ved, så må man også tro. Derfor, min ven, du kan ikke tænke dig ud af problemet, du skal først og fremmest se, og så skal du vide, og så løses dine problemer".

Der blev stille efter den gamle vejmands ord. Vogterdrengen lagde sig på ryggen og så op i det gamle piletræs netværk af grene og blade, over engene, i mosen og langs de gamle stendiger, han rørte ved blomsterne fra den spinkle pimpernelle til den store bjørneklo, og hans øjne så i drømme, hvad han aldrig før havde set.

J.S.Jensen

Nisserne i vandmøllen

Det var nede ved den gamle vandmølle, stilheden havde lagt sig over ådalen. Det store drivhjul havde ikke været igang i flere år, overgroet var det af mos og alger og ved at falde sammen. Nu hørtes kun vandets rislen og klukken mellem de store sten ved den opstemmede, forfaldne sluse.

Huset, hvori mølleren og hans kone havde boet, stod tomt, nu manglede alle blomsterne i de små vinduer, den lille, glade kone med det blåternede forklæde, som passede den lille have, og snakken over den hvidmalede lage. Førhen havde her været så hyggeligt og rart, men efter at mølleren var gået bort, var hans enke flyttet ind til byen, der boede deres børn vistnok.

Men idag skulle jeg ned med lidt lækkert til den nissefamilie, som boede i vandmøllen. Nu er det sådan,

at de fleste nissefamilier går mange hundrede år tilbage i tiden, så de holdt stadig stand i møllen.

Når først man kom ind i møllen, så var det tydeligt, at nisserne boede der endnu. De var i fuld gang med forberedelserne til den kommende jul, de havde sågar et værksted, hvor der blev lavet gaver til alle børnene. Der blev savet og høvlet, hamret, klistret og malet i de skønneste farver, små trækvogne, løbehjul, boldtræer og dukkevogne, en masse farvelader med pensler og æsker med klodser.

Den nye tid var også kommet til nisserne i møllen med mekaniske ting og sager, dyr som kunne gå og sige lyde, spil som bippede og blinkede, store stabler af æsker med fine dukker med silkehår, sko og sløjfe, dette var et eventyrland, en ønskedrøm for ethvert barn.

Men nisserne var nu de samme, små og glade med rød tophue, nissepiger og nissekoner laver skøn julepynt og dejligt julekonfetti, medens de synger så dejligt. Nissedrengene er meget flittige med at save, bore, høvle og male, og nissefædrene viser, hvordan gaverne skal laves, og efterser at alt bliver så fint og godt. De pakker også gaver ind til børnene, den allerældste nissefar sidder i en gyngestol med sit store

hvide skæg og fortæller historier fra gamle dage, samt ryger lang pibe.

Alle i møllen bliver så glade for den mad og drikke, som jeg har med. Masser af risengrød med smør og drysset med et tykt lag sukker og kanel, saftevand til nissebørnene og en stor tønde sødt juleøl til de voksne nisser.

Da jeg sidst på eftermiddagen går hjem, er den gamle mølle indhyllet i vanddampe, som stiger op fra mølledammen, så møllen næsten ikke kan ses. Men når bare man ved og tror at den eksistere, så vil den også kunne findes igen næste år.

Rigtig god jul
Svend-Erik

VALGLØFTE ??

Fra Statens Forsøgsmejeri til Statens Mejeriforsøg

På toppen af Kighusbakken på vej ind mod Hillerød, når man kommer fra syd, undgår man næppe at se det karakteristiske bygningsværk med den 23 meter høje midtersektion, kendt som forsøgsmejeriet.

Forsøgsmejeriet ligger midt imellem de to hovedgårde, Trollesminde og Faurholm, der har deres egen historie som privatejendomme, kongsgårde og senest statsgårde benyttet af Statens Husdyrbrugsforsøg. Da husdyrbrugsforsøgene nu næsten har tilendebragt udflytningen til Foulum i Jylland, skal der findes en ny fremtid for gårdene, men hvilken - det er endnu uafklaret.

Iøvrigt siges det, at betegnelsen Kighusbakken henfører til, at herfra kunne Kong Christian IV se sit kære Frederiksborg Slot, når han kom fra sine ture i riget, f.eks. besøg i Roskilde Domkirke, og mere vigtigt, det kongelige selskab kunne ses fra slottet, således at suppe- og kødgryder kunne sættes over ilden og alt være parat til kongens hjemkomst.

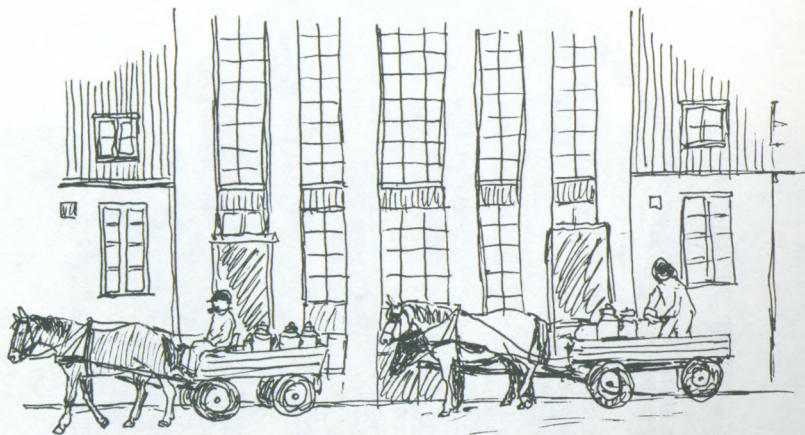
Forsøgsmejeriet blev bygget i 1923. Det har lige siden været en kendt arbejdsplads i Hillerød, og det har været mejeriet for mange hundrede landmænd i Nordsjælland. Selv om det ikke var formålet, har forsøgs-

mejeriet for mange hillerødborgere været stedet, hvor man hentede sin forsyning af mælk og mejeriprodukter. Det lille udsalg, der kun var åbent fra kl. 7-10 om morgenen, var egentlig beregnet for mælkeleverandørerne, der traditionelt, som over hele landet, mente, at de skulle have adgang til at købe de produkter, der var fremstillet af deres egen mælk. For personalet var det også naturligt at købe virksomhedens produkter. Siden kom tidligere mælkeleverandører, tidligere personale, venner og bekendte. I de senere år har det også været en fast leverandør af mælk og mejeriprodukter til byens vuggestuer, børnehaver og lignende institutioner.

Men alt dette sluttede ved årsskiftet 1984/85, da forsøgsmejeriet blev til mejeriforsøgene, hvor vægten lægges på forsøg fremfor mejeri.

Mejeriforskningen i Danmark tog sin begyndelse i 1880'erne, da docent N.J.Fjord fik oprettet Landøkonomisk Forsøgslaboratorium i nærheden af Landbohøjskolen på Frederiksberg. Her fik mejeriforsøgene laboratoriefaciliteter fælles med husdyrbrugsforsøgene, mens de egentlige mejeriundersøgelser blev foretaget ambulant ude på mejerierne, bl.a. Hedelykke Andelsmejeri i Hedehusene.

Som bekendt udviklede mejeribruget sig stærkt i de første årtier efter århundredeskiftet, og der opstod et stigende behov for en adskillelse mellem de landbrugsprægede husdyrbrugsforsøg og de mere industriprægede mejeriforsøg. Det førte til, at der i 1918 oprettedes et Statens Mejeriudvalg, hvis medlemmer beskikkedes af landbrugsministeriet efter indstilling af De danske Mejerifor-

eningers (senere Mejeriers) Fællesorganisation, Dansk Mejeristforening, statskonsulenterne i mejeribrug og Landbohøjskolen.

I 1923 byggedes Statens Forsøgsmejeri, der dels fik de nødvendige laboratoriefaciliteter, dels et mejerianlæg i en rimelig teknisk skala, således at man kunne udføre kontrollerede forsøg og afprøvninger under forhold, der svarede til forholdene i Danmarks mange mejerier. Fra starten lagde man også vægt på, at mejeriernes ledere kunne komme og ved selvsyn følge med i udviklingen. Der blev afholdt mejeribestyre kurser.

I takt med mejeriindustriens udvikling blev også forsøgsmejeriet udbygget. Senest gennemførtes en om-

fattende modernisering, der blev afsluttet i 1972, og institutionen rådede da over omfattende laboratoriefaciliteter samt et moderne mejerianlæg i fuldt teknisk skala med en kapacitet på 15 mill kg mælk pr. år. Den aktuelle mælkeindvejning var dog i 1984 faldet til 8 mill kg.

Her er det nok på sin plads at minde om formålet: Det er mejeriforsøgenes opgave at dække danske mejeribrugs behov for grundlæggende teknologisk forskning for herigenem at bidrage til udvikling af stadig mere rationelle fabrikationsmetoder og til forbedring af mejeriprodukternes kvalitet og konkurrenceevne. Endvidere står mejeriforsøgene til rådighed for de offentlige myndigheder med rådgivning

i mejeritekniske og mejerividenskabelige spørgsmål.

Mejeriforsøgene spiller således en vigtig rolle i udviklingen af mejeriindustrien og er selv afhængig af denne. Da mejeriantallet er faldet fra ca. 1600 til næsten 100, og de tilbageværende er blevet store industrielle virksomheder med egne laboratorier og udviklingsafdelinger, er behovet for en offentlig finansieret forskning på de mere praktiske områder blevet begrænset, mens der er blevet et øget behov for en mere grundlæggende mejeriforskning.

Som en naturlig følge af denne udvikling er der ved årsskiftet 1984/85 foretaget en reorganisering, hvorved den praktiske mejeridrift er reduceret til egentlige forsøgs-

opgaver. Man er ophørt med at samle mælk sammen direkte fra landmændene og ophørt med detailemballering og salg af mejeriprodukter.

Derimod har Statens Mejeriforsøg øget aktiviteten vedrørende det mere videnskabelige arbejde på laboratorierne. Det forudsætter naturligvis en stab af højtuddannede og velkvalificerede medarbejdere.

Statens Mejeriforsøg er således en betydningsfuld institution i Hillerød, samt arbejdsplads for over 100 personer.

Statens Mejeriforsøg på toppen af Kighusbakken kan stadig ses fra Frederiksborg Slot og vice versa.

God Jul

Einar O. Petersen

ONKEL JØRGENS BØRNEOPGAVER

??

LOGOGRIFF

13 9 11

Kul, tobak og brænde bliver
til, hvad her med tal jeg skriver.

1 10

Mere siger jeg dig ikke
end, at dette kan man drikke.

8 4 11

Jeg om dette vil dig lære:
det er klæbrigt, sort tjære.

7 6 3 12 5 2

Disse regnes ej for vise,
men de er en lækker spise.

8 1 11 4 13

Heri megen visdom gemmes.
Læs dem.. da din kundskab fremmes.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Disse være kan ret høje
og at pløje meget drøje.

HVAD ER DRØJT AT PLØJE ?

NISSEPIGE MED ???

Løs de 5 opgaver og send løsningerne
inden 1. januar 1986 til
Jørgen Sandberg,
Helledammen 12, 3400 Hillerød.

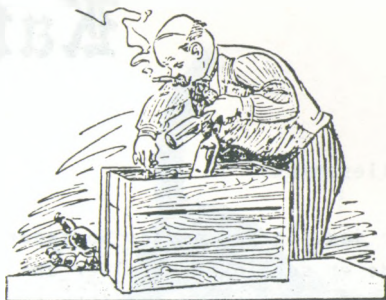
Blandt de rigtige løsninger
udtrækkes een godtepose.
Løsninger og vindernavn offentliggøres
i Brødskov Borgeravis' januarnummer.

L I D T   F L A S K E R E G N S K A B

Det er et værre arbejde, Olfert her er kommet ud på: Han skal ordne flasker og fordel dem efter størrelse i kasser. Der er 1/1-flasker, 1/2- flasker og 1/3-flasker, 105 ialt. For hver to 1/2-flasker er der tre 1/1-flasker; mens der er fem 1/3-flasker flere end 1/1- og 1/2-flasker tilsammen.

Nu kommer problemet - ikke for Olfert, som jo blot kan tælle flaskerne, men for dig! Hvor mange flasker var der af hver slags ?

Lidt Flaskeregnskab

Jørgens Fødselsdag.

J Ø R G E N S   F Ø D S E L S D A G

På sin fødselsdag havde Jørgen besøg af nogle af sine skolekammerater, og de morede sig alle med at lege indianere. På billedet, som er et fikserbillede, ser man Jørgen spejde ivrigt efter Gule Ulv, Hvide Ørn og alle de andre; men han kan ikke opdage en eneste af dem. Kan du ? Prøv ad, og fortæl os så, hvor mange kammerater, der var med til Jørgens fødselsdag!

E N   M Y S T I S K   S K A B N I N G

Kig lidt på dette dyr! Det er ikke helt almindeligt. Det findes hverken i naturhistorien eller på Zoologisk Museum, det er skabt i tegnerens fantasi. Han har taget hoved og næb fra een fugl, halen fra en anden, skægget og kammen fra en tredje. Vingerne fra en fjerde, den ene fod fra en femte og den anden fra en sjette. Hvem kan ved nærmere studium hitte ud af, hvad det er for seks fugle, den mystiske skabning er i slægt med ?

En mystisk Skabning

Kattejul

Hej allesammen.

Her er jeg, og jeg hedder Sorteper (når de er sure over et eller andet) og Sortemis (når jeg ikke har lavet noget). Jeg bor hos en familie, og det er mig, der bestemmer (for det meste).

Jeg er 9 år gammel, kulsort og vejer 7-8-9 kg! De siger, at jeg er fed, men det er skam bare vinterpels, om vinteren i hvert fald! Men jeg har også 2 madskåle - min egen og så hundens. Når jeg har spist, hvad jeg kan lide i min egen skål, spiser jeg det, jeg helst vil ha' i hans skål.

Men det var julen, jeg skulle fortælle om. Den begynder hos os med, at menneskene kravler op på loftet ad en stige. De skal hente en kasse med en masse flitterstads. Og hvis de ikke lukker mig inde i soveværelset, smutter jeg med op - og bliver der, til de henter mig ud igen, hvis de kan finde mig, for jeg elsker at gemme mig, og deroppe er der mørkt. Jeg kan sagtens trække den 3-4 dage (jeg snyder om natten, hvor jeg går ned for at drikke).

Jeg elsker også huler under og i alt muligt. Strikkekurve (med indhold, selvfølgelig), papkasser, papirposer, rent vasketøj o.s.v.. De

har også nogle dumme kurve med hank på her i huset. Jeg kan sagtens komme ned i dem, ... men de sidder fast, når jeg vil op af dem igen! Jeg elsker også bare ben (om sommeren ude i haven). Jeg sidder på lur og farer hurtigt ud og river i dem. Så bliver hende damen i huset sur. Hun har en vandkande stående (med vand), og den løber hun efter mig med.

Den vandkande er forresten god at drikke af. Jeg står bare op på kanten og stikker hovedet ned i hullet, til vandet. Hunden prøvede en gang at gøre mig kunststykket efter, men den store festoriginal stak selvfølgelig hele hovedet ned i hullet - og sad fast. Har I nogensinde set en våd, sort hund med en orange vandkande på hovedet?

Jeg har også gået på vandet, næsten! Det kaldes et skumbad, og det ser pænt ud oppefra og er meget vådt

nedenunder, meget vådt! Men jeg skal heldigvis ikke i bad ligesom hunden. Jeg kan nemlig selv vaske mig ren.

Men det var den der jul.

Der kommer en masse mennesker, og så gemmer jeg mig, for jeg bryder mig ikke om at blive krammet og alt det der. Hunden farer rundt og vifter med halen hele tiden. Han har endnu ikke lært, at når man gør det, så er der øretæver i luften. Og jeg taler ud fra en vis erfaring. Jeg har nemlig kun et øje, d.v.s. jeg har 2, men jeg kan kun se med det ene. Så kom ikke og fortæl mig, hvordan man slås. Det er kun den nye nabos hund, der ikke er bange for mig. Den kan nemlig ikke li', at jeg kigger på deres høns (jeg kigger altså bare), og så laver den bagholdsangreb. Men så klatrer jeg osse op i det nærmeste træ og sidder dér og griner af den, indtil den går ind, så jeg kan komme hjem igen.

Apropos træer. De slæber minsandten et helt træ ind i huset, og så har de endda træer nok i haven. Det her træ er godt nok helt anderledes, et rigtigt "huletræ", man kan gemme sig under. Men jeg må ikke klatre i det. Det ku' ellers være skægt.

Julen er også masser af papir, herligt papir, som rasler og kan blive til bitte, bitte små stykker, når

man bare gør sig umage.

De har også noget papir liggende på et bord med en mærkelig maskine, som hele tiden spytter nyt papir ud. Der er huller i siden af det, så når jeg er alene hjemme, laver jeg nogen flere ved siden af de andre. Jeg er nemlig så hjælpsom.

De andre synes vist slet ikke, det er skægt, for de råber sådan op, ligesom når jeg smager på smørret eller noget af det andet på deres frokostbord. Uhm.

Joh, julen er såmænd en meget god tid.

De allerbedste hilsner fra jeres

Sortepeer

Julegæsten

Det klinger så dejligt omkring os
vi venter på glæde og fest.
Vi iler afsted i travlhed
for at modtage vor julegæst.

Vi pynter og juler og køber
vor gaveliste er lang
og har vi så ingen penge
vi tror, at vor jul går i svang.

Det truer i verden omkring os
I utryghed er vi stedt.
Mon julegæsten vil komme
når ej vi til fred er beredt.

Vi sender vort blik ud i verden
her ser vi megen nød
ser lighed og retfærd har gemt sig.
Er julegæsten mon død?

Vi ser på vort lille Danmark
som ånder af hygge og fred.
Men har vi mon lov til at glædes
når alle ikke med.

Vi gribes af uvishedstanker
anfægtes i sjæl og i sind.
Det knuger så hårdt i vort hjerte
at julen kan ej komme ind.

Der føles en tomhed omkring os
vi griber i tomheden ud.
Da klinger der røster fra oven
et sangkor med glædesbud.

Og syng det for hele verden
at mennesket ikke er glemt.
Det er i vort eget indre
at julefreden er gemt.

Da fyldes vi helt med glæde
og sindet stemmes til fest.
I løftet om fred på jorden
vi modtager vor julegæst.

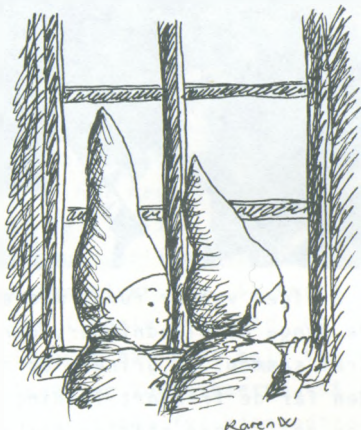
Inger Krogsdal

FÆLLESSKAB

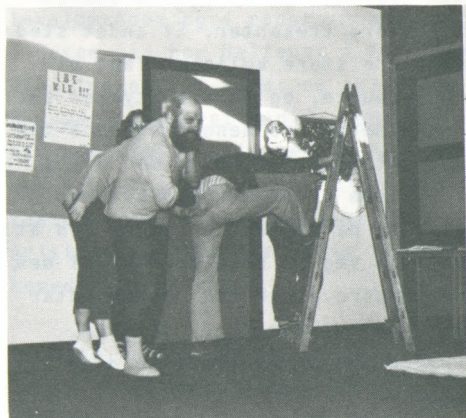
DRAMATIK I SOVEBYERNE

Jeg har sandt at sige aldrig selv set en nisse, men er sikker på, at de findes- og at de ofte står på vindueskarmene og ser interesseret ind til os mennesker. Især i vinterhalvåret, hvor vi er meget indendøre og ikke rigtig kan se, hvad der er, blot lige udenfor vore vinduer. Således også mange mandag aftener udenfor det gamle, lidt skæve forsamlingshus i Gl. Hammersholt, som menneskene nu har isoleret og moderniseret indvendig, ja det kan varmes op selv i den værste kulde, og det tiltrækker mennesker næsten hver aften. Men hvad er det, disse nisser ser om mandagene?

14 - 15 mennesker står i en stor ring. De står ofte i ring, så de kan nok godt lide denne form. Der er både unge og ældre, både piger og fyre. Alle har lette sko på, og

nogle er i træningsdragt, andre i gammelt, løstsiddende tøj, og andre igen i stramme cowboybukser. De vrider og drejer sig, nogle sænker sig ned mod gulvet, som bli'r de trykket af en usynlig kraft, andre hæver sig med armene højt, som bli'r de trukket op. En taler oftere end de andre, forklarer noget, eller gør bevægelserne for. Nu grines der mere og mere kredsen rundt, men så siger alle noget i rækkefølge.

Pludselig sker der noget. Man deler sig tilfældigt i 4 grupper, der hver får et avisudklip udleveret, og grupperne går afsides i et kvarter. Den ene gruppe, der er tilbage i salen, diskuterer og demonstrerer forskellige indfald. Man bliver enige om noget, aftaler detaljer om bevægelser og rækkefølge. Efter et kvarter klapper ham, der udleverede

avisudklippene, i hænderne, og alle samles i salen. En gruppe begynder nu at opføre en forestilling uden ord, mens de andre ser til. Man klapper og snakker, hvorefter de følgende grupper fremfører deres improvisationer. Jeg er sikker på, at nisserne sætter pris på forestillingerne, for denne form rækker ud over menneskenes eget ord-sprog.

Her er et andet mandags-billede: Gennem de små ruder ser salen ud som et større, blandet værksted. Et sted knæler 2 fyre, mens de sår træ ud, som de senere samler til store trekanter. Et andet sted er flere store kulisser lagt på nogle bukke, og et par stykker af denne mærkelige menneskegruppe malar hele lærredet over med hvidt. Ved siden af er en hvid kulisse stillet på højkant og en er ved at male en væg af røde mursten på den, mens andre giver råd og kommentar og nu og da overtager penslen. Ved en væg er et langt bord og 2 spejle.

En pige i en overmalet kittel står og sminker en anden pige i en stol. Pigen i stolen ser så spændende ud, at alle nu og da skæver derover. En fyr sidder i stolen ved siden af, og han har selv lige lagt en grundsminke og er nu igang med sine øjenbryn. På en høj stige er en pige ved at få rakt en projektor op af en høj mand, og den skrues fast på en jernstang under lof-

tet. 2 piger valser rundt med en kæmpe dyng af elledninger, der er filtret sammen. De griner, og efterhånden får de frigjort ledningerne, en for en. Et par står og snakker om forskellige kjoler, der hænger på et stativ, mens en tredie fjoller rundt og klovner med en hat. Nisserne kikker lige så fascinerede på dette brogede skue, som vi mennesker nyder en byggeplads, hvis der foran det blot er et plankeværk med et hul i.

Og nu et billede mere. Det er hen på vinteren, der er sne på jorden udenfor forsamlingshuset og frost på ruderne, men vore nisser står der igen, tror jeg, og de ser fint gennem frostblomsterne ind i den oplyste sal. På scenen er indrettet en stue, hvor der foregår noget voldsomt. Nogle af menneskene er der hele tiden, mens andre kommer og går. Et vindue står på klem ved en forglemmelse, så nisserne kan høre alt det sagte. Vel forstår de ikke ordene, men lyd og bevægelse tilsammen giver dem et klart ind-

tryk af handlingen. Hvorfor menneskene egentlig spiller opdigtede historier om dem selv, forstår nisserne ikke. Det måtte dog være mere spændende at lege andre arter, f.eks. dyr eller nisser. Nå, men sådan er menneskene altså. Nogle ser på denne leg på scenen, og en af dem afbryder gang på gang og forklarer en hel masse, mens de legende står helt stille og lytter, som var det uundværlige guldgrube, som afbryderen giver dem. Så kører spillet igen i nogle minutter, og netop som nisserne har fået helt fat i handlingen og konflikterne, så afbryder den samme fyr minsandten igen den spændende handling.

Jeg har egentlig et billede mere. En premiere, men nu er der ingen nisser udenfor ruden. Det er for varmt, og der er et rend af mennesker i salen og udenfor på gårdspladsen. Så det billede kan jeg ikke se med nisseøjne. I må selv komme og se det til foråret, kære læsere, hvis I har lyst.

* * *

Brødskov Teatergruppe blev startet i 1977. Den havde fra starten 8 medlemmer og er i årenes løb vokset til mere end det dobbelte.

Teatergruppen har spillet både i lokalområdet og i nabokommuner, ligesom man har deltaget i forskellige teatertræf rundt om i landet. Gruppen har været vidtfavnende og har beskæftiget sig med flere genrer lige fra sort teater, friluftsteater, farcer og tragedier, sidst Aristofanes' 2500 år gamle "frække" komedie Lysistrate.

Og hvad bliver så det næste? Jeg tror, at vores venlige, små nisser stadig kikker ind gennem ruderne og undrer sig.

Anders Bohn

NYTÅRSSALAT

Tag 12 gode, friske måneder og rens dem for alle ondsindede, misundelige og egenkærlige tanker, der blev siddende ved roden.

Hvis der sidder sorte pletter af løgn, sladder og smålighed, så skær det straks bort med en skarp kniv.

Vask dem i forhåbningens og den gode viljes klare, friske vand.

Del hver måned i ca. 30 lige store dele, og tilbered dem på følgende måde:

- Tag
- 12 dele kærlighed
  - 11 dele hjælpsomhed
  - 10 dele tålmodighed
  - 9 dele arbejde
  - 8 dele selvovertvindelse

7 dele optimisme

6 dele loyalitet

5 dele fantasi

4 dele hvile

3 dele fortrolighed

2 dele stilhed

og 1 stor, velovervejende beslutning

Bland det godt, og tilsæt som krydderi:

1 håndfuld gyldne glæder

1 knivspids spænding

Læg det hele i en skål med glade farver og stil den nogle timer i det åbne vindue i ro og frisk luft.

Glædelig Jul og Godt Nytår

Inge

Juleaften ved Iris Sø

"Mor", råbte Winnie ude fra køkkenet, hvor hun sad og klippede juletræspynt, "nu har jeg lavet så meget julepynt, at det sikkert slet ikke kan være på juletræet. Det skal i hvert fald være et meget stort træ. Må jeg ikke nok gå ud og se på juletræer, så jeg kan finde ud af hvilken størrelse, der passer bedst til os?"

Mor kom ud i køkkenet. "Jo, det må du godt Winnie. Forøvrigt tror jeg ikke, det med juletræspynten bliver et problem, for hvis der er for meget til juletræet, kan vi hænge det op rundt omkring i stuen, eller vi kan pynte nogle vaser med gran og hænge det derpå. Men kik du blot lidt på juletræer. Husk at komme ind, inden det bliver mørkt".

Winnie tager overtøj på og går ud. Først går hun og kikker lidt på træerne, der står i nærheden af huset, men Winnie synes, de er for små til juletræer. Hun går ud ad vejen, mens hun kikker på alle de træer, hun kommer forbi, men der er ikke så mange grantræer her, så hun må nok ud i skoven.

Hun kender godt vejen, og hun kender også en stor del af skoven. Hun har gået her mange gange sammen med sin far og mor, og hun har leget her med sine kammerater, lavet hu-

ler og klatret i træer, plukket blomster og fundet hindbær og brombær.

Hun kommer forbi en masse bøgetræer, og så kommer hun til et stort område med grantræer, men de er meget høje, alt for store til juletræer, og mange af dem har ingen grene nederst på stammen. Hun går videre, kommer forbi både egetræer, birke-træer og lærketræer, og der er også nogle bitte små grantræer. De kunne være søde til små juletræer, men der kan jo næsten ingen pynt være på dem, så de passer ikke til os, tænker Winnie.

Da hun længe har gået rundt og kikket, kommer hun til et sted, hun ikke kender. Hun går lidt rundt. Her har hun aldrig været før. Hun går hen ad en lille sti, og pludselig står hun ved siden af en lille

sø. Der står en dreng i nærheden. Han står og roder med en pind og nogle sten. Winnie kan ikke finde ud af, hvad han laver.

Hun går lidt nærmere og siger: "Hej "Hej". "Hej", siger drengen. "Jeg kan ikke finde vej her", siger Winnie. "Jeg har aldrig været her før. Kender du stedet her"? "Ja", siger drengen, "jeg bor her". "Bor du her"? siger Winnie forundret. Hun har ikke set noget hus i nærheden. Drengen peger. "Åh", siger hun og ser stadig forundret ud, for det hus ligner slet ikke de huse, hun kender. Det er meget lille, og det er brunt og grønt og sort og hvidt.

"Hvad hedder du"? spørger hun så. "Uri", svarer drengen, "og jeg skal nok vise dig vej, men måske skal jeg også have at vide, hvad du hedder. "Ja, selvfølgelig. Jeg hedder Winnie. Er det din sø Uri"? "Ja, det er min sø, og jeg vil også gerne vise dig noget mere af mit land, hvis du har lyst".

Det har Winnie, og de går først ind i det lille hus. "Bor du alene her"? spørger Winnie. "Nej, men min far er ikke hjemme i øjeblikket, og min mor er død, og min lillesøster er også død". "Åh, stakkels Uri", hvisker Winnie. Hun går hen og tager ham i hånden, og de går lidt langs søen og ser ud over det mørke vand.

"Kom", siger Uri, og de går bort

fra søen og op mod en stor bakke. Da de kommer op på bakken, peger Uri rundt: "Se, alle de bakker og dale her. Det er mit land". "Åh", siger Winnie. Andet kan hun ikke sige, hun er så forundret.

De går videre, op og ned ad bakker. Winnie bliver helt træt, og de sætter sig ned. "Der er meget flot her i dit land. Er du en prins, siden du har så meget"? Uri ser på hende og ser uforståelig ud. "Måske", siger han.

Da Winnie har hvilet sig lidt, er hun klar over, at hun skal skynde sig hjem, hvis hun skal nå det, inden det bliver mørkt. "Jeg skal hjem nu, men jeg vil gerne besøge dig igen, hvis jeg må"? "Ja, du kan komme, når du har sovet fem gange". "Ja, men så er det jo juleaften". "Ja, men du må gerne komme juleaften. Vi bliver mange den aften. Hele min familie kommer, så du må godt tage din far og mor med, og I skal ikke have julegaver med. Det bruger vi ikke".

"Åh, jeg må skynde mig hjem og fortælle det til mor og far", siger Winnie, og da Uri har fulgt hende lidt længere på vej, kommer hun til en bakke, hun kender. Her har hun tit kælket om vinteren, "Nu kan jeg godt selv finde hjem", siger hun. "Farvel", siger Uri. "Vi ses juleaften". "Jeg glæder mig", råber Winnie og vinker, mens hun løber ned ad bakken.

Juleaftensdag synes Winnie, det er helt underligt, at hun ikke skal pakke julegave ind til Uri, kun til far og mor. Dagen går langsomt synes hun, men heldigvis skal de spise tidligt, fordi de skal ud til Uri bagefter.

Winnie spiser et stort stykke andesteg og kun en lille kartoffel. Da hun får sin portion ris á la mande, finder hun mandlen allerede ved den tredie skefuld, og far finder mandelgaven til hende, en marcipangris med en rød sløjfe om halsen. Winnie

tænker, at hun vil tage den med og give den til Uri, for han har sikkert aldrig fået en marcipangris. Hun pakker den ind i en juleserviet og putter den i sin lomme.

Så snart de er færdige med at spise, klæder de sig på til at tage afsted. De tager deres varme trøjer og skitøj på, og så vandrer de ud i den kolde aften den lange tur ud til Uris sø.

De kan let finde stedet, for der er tændt et bål, som lyser langt væk.

Nogle af gæsterne er allerede kommet, og der er flere på vej. Der er så mange, at de umuligt kan være i Uris lille hus, men de samler sig rundt om bålet, mens de venter på de sidste gæster. De fleste kommer gående, og nogle kommer ridende eller kørende med hestevogn.

Winnie hilser på Uri og hans far og giver Uri den lille pakke med marcipangrisen. Uri smager straks på den. Han har ganske rigtigt aldrig fået en marcipangris før, men han siger, han godt kan lide den. "Nu skal du se mit juletræ", siger han og tager Winnie med hen til et træ, der står tæt ved søen.

"Men det er jo et fyrretræ", siger Winnie. "Vi bruger altid et grantræ". "Ja, det ved jeg godt", siger Uri, "men vi kunne simpelthen ikke skaffe et grantræ". "Jeg synes, det er et meget smukt træ", siger mor. Da Winnie har stået og set på det lidt, synes hun også, det er smukt, også selv om der ikke er pynt på.

Uri og Winnie går lidt rundt mellem de mange gæster, og Winnie ser forundret på mange af dem. Hvor har Uri dog en stor familie - og så forskellige de er. Der er damer i lange kjoler og store smykker og hårspænder, og der er også een, der ligner en dronning. Der er en lille mand med en stor hat ned i nakken. Der er børn med støvler og børn med træsko, og der er mænd, som ser snavsede ud i hovedet, og her kommer en lille gruppe gående. De har

allesammen en sten i hånden, og nu går de op på en lille høj i nærheden af søen og lægger stenene der.

"Hvorfor gør I det", spørger Winnie. "Fordi vi også gerne vil være med til at pynte i Uris land", svarer de.

Nu tager mor noget op af sin taske: "Se her Uri, jeg har taget nogle julelys med. Skal vi ikke sætte dem på træet"? Uri ser på lysende. Derefter ser han på Winnie, som ser begejstret ud. Så nikker han.

Da alle lysene er placeret på træet, tænder mor og far dem sammen med Uris far. "Åh, nu skal vi synge", siger Winnie. "Skal vi ikke først synge: Glade jul"? Men der er ikke ret mange af de andre gæster, der kender den. "Hvad så med: Et barn er født i Bethlehem", siger Winnie. Den er der også mange, der ikke kender, men mor siger, at det gør ikke

noget. De kan sagtens synge med på omkvædet. Så synger mor og far alle versene, og alle de andre synger med på: "Halleluja, Halleluja". Bagefter skiftes de til at vælge sange. Winnie kender ingen af de sange, men de, der ikke kender sangene, klapper i hænderne og danser om juletræet, mens de andre synger.

Da de er færdige med at synge, siger Uris far, at nu skal de have suppe. De går alle hen til bålet, og nu ser Winnie, at de mænd, der passer bålet, er dem der er snavsedde i hovedet. Nu forstår hun bedre, at de ikke kan være rene, når de går og roder med bålet.

En lille pige i træsko løber rundt og ser ud, som om hun fryser, og Winnie tænker på, hvorfor hun ikke har taget lange bukser på, men så kommer hendes mor og svøber hende ind i et stort sjal og sætter hende ved bålet, og de spiser alle suppen, som Uri og hans far har lavet. Den smager godt, synes Winnie, men der er noget hårdt deri. Det ligner de skaller, hun sommetider har fundet på stranden om sommeren. Hun lægger dem på jorden ved siden af, og det gør alle de andre også.

Da de er færdige med at spise, fortæller de historier, spændende historier, som Winnie aldrig har hørt før, om nogle store dyr, som blev væk i en mose juleaften, om røvere og trolde og om en mystisk dame i Uris land.

Mens de fortæller, brænder lysene på juletræet ned, og bålet er også ved at være brændt ud. Nu er det tid at gå hjem. Winnie og hendes far og mor siger: "Farvel, og tak for en dejlig juleaften". Mens de går hjemad, tænker Winnie på alt det, hun har oplevet, og hun synes, det er den bedste juleaften, hun har oplevet, selv om hun ingen julegaver har fået.

Hun er meget træt, da de når hjem. Mor tager en pakke frem og siger: "Du skal alligevel have en julegave,

selv om de ikke bruger det hos Uri". Winnie åbner pakken. Det er en stor bog. Hun kikker på den. Udenpå er der et billede af Uris sø, og da hun blader i den, ser hun billeder af Uri og hans familie og hans hus og noget af hans land.

"Åh, det er en bog om Uri", udbryder hun glad. "Tak skal I have far og mor. Nu ved jeg, at jeg aldrig vil glemme denne juleaften, og jeg vil aldrig glemme Uri".

Inger Krogsdal

**MUSIKHUSET
KNUDSEN & SØN
PIANOFABRIK ApS**

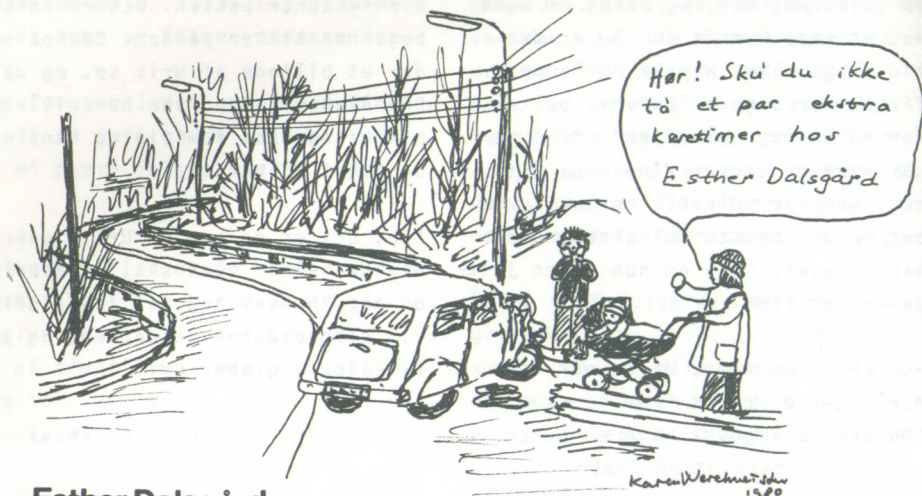
Møllestræde 3, 3400 Hillerød, Tlf. 26 05 03

STORT UDVALG I
MUSIKINSTRUMENTER OG NODER

REPARATIONER UDFØRES
PÅ EGET VÆRKSTED

Esther Dalsgård Christensen

Gl. Frederiksborgvej 39
Ny Hammersholt

26 66 47

sds	sds	sds	sds	sds	sds	sds	sds
sds				en verden af muligheder			
				Op til 93% belånt med			
SDS INVESTERINGS SERVICE				fast rente i 20 år			
Spørg				SDS Pantebrevslån.			
SPAREKASSEN sds				Spørg			
SPAREKASSEN sds				SPAREKASSEN sds			
sds	sds	sds	sds	sds	sds	sds	sds

PREBEN NIELSEN

Ny Hammerholt Købmandshandel

TELEFON

26 63 33

BLOMBERGS BLOMSTER

Frederiksværksgade 15
3400 Hillerød

26 00 91

alt markarbejde udføres
samt snerydning
og bortkørsel af haveaffald m.m.
12 tons lastvogn m/kran

KOED HANSEN, Storbæksgården
tlf. 272937

HVORFOR SLÆBE SIG
RUNDRYGGET,
NÅR KARTOFFELBUSSEN
BRINGER TIL DØREN!

Rydegård's
kartofler 265053

LAD HELLERE
FAGMANDEN

Tømrermester
Knud Funder
Bygningservice

02-26 50 30

Velkommen i
SALON
GRANHØJ

Tlf. 25 43 75

Deres frisør i Ny Hammersholt
Birgit Nielsen, Granhøj 1
Ny Hammersholt

Lukket mandag og onsdag

**Foretrækker De at handle et sted
hvor man kender dem?**

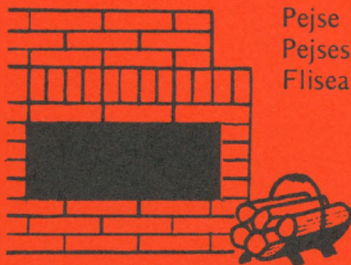
Så prøv at handle hos os!

Lokalbanken i Nordjylland A/S
- for fremtiden

SPECIALE:

Pejse
Pejseskorstene
Flisearbejder

WILLY NØRHEDE

MURERMESTER

ALT MURERARBEJDE UDFØRES

Til- og ombygninger - Isolering

Mosevej 12 · Ny Hammersholt

Telf.: 26 45 36

NATURLIGVIS INSTALLERER *BS* NATURGAS

**RING 266447 OM VEJLEDNING
OG UFORPLIGTENDE TILBUD**

Bent Sørensen ApS

Smedemester